

UNIVERZITET U SARAJEVU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
ODSJEK SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

**SUZBIJANJE HULIGANSTVA I SIGURNOST SPORTSKIH I
JAVNIH DOGAĐAJA U BOSNI I HERCEGOVINI: NAUČENE
LEKCIJE I ISKUSTVA**

-magistarski rad-

Kandidat/kinja:

Edin Rovčanin

Broj indexa: 840

Mentor:

Prof.dr. Mirza Smajić

Sarajevo, septembar 2022. godine

2022

**Suzbijanje huliganstva i sigurnost sportskih i javnih događaja u Bosni i
Hercegovini: naučne lekcije i iskustva**

ODSJEK SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

SUZBIJANJE HULIGANSTVA I SIGURNOST SPORTSKIH I
JAVNIH DOGAĐAJA U BOSNI I HERCEGOVINI: NAUČENE
LEKCIJE I ISKUSTVA

-magistarski rad-

Kandidat/kinja:

Edin Rovčanin

Broj indexa: 840

Mentor:

Prof.dr. Mirza Smajić

Sarajevo, septembar 2022. godine

Sadržaj

Uvod	6
1. Teorijsko-metodološki okvir rada	7
1.1. Problem istraživanja.....	10
1.2. Predmet istraživanja.....	11
2. Kategorijalno-pojmovni aparat	12
3. Ciljevi istraživanja.....	13
3.1. Naučni i društveni cilj.....	13
4. Sistem hipoteza	14
4.1. Generalna hipoteza.....	14
4.2. Pomoćne hipoteze	14
5. Naučna i društvena opravdanost istraživanja	14
6. Vremensko i prostorno određenje istraživanja.....	14
Sigurnost i zaštita na sportskim takmičenjima	15
Prvi dio	17
1.1. Zakon o sportu u Bosni i Hercegovini.....	17
1.2. Sport i sportska natjecanja.....	26
1.3. Rezime	30
Drugi dio	31
2.1. Huliganstvo, kriminal i kaznena politika.....	31
2.2. Nasilje na sportskim terenima i javnim događajima	32
2.3. Mjere za sprječavanje nasilja u sportu.....	34
2.4. Rezime	37
Treći dio	39
3.1. Nasilje na sportskim i javnim događajima	39
3.2. Društveno okruženje i nasilje u sportu	42

3.3. Kako prevazići nasilje u sportu i javnim događajima.....	52
3.4. Rezime	56
Četvrti dio	58
4.1. Nogometni huliganizam i reakcija društva	58
4.2. Plan obezbjeđenja sportskih i javnih događaja.....	59
4.3. Širenje huliganstva i njegove promjene.....	62
4.4. Rezime	63
Zaključna razmatranja	66
Literatura	68

Uvod

Organizovanje velikog sportskog događaja i javnog događaja kao što je FIFA Svjetsko prvenstvo, Olimpijske i Paraolimpijske igre su jedinstven izazov i prilika za svaki grad sam obim i složenost višednevnog, višesportskog mega događaja sa velikim broj posetilaca. Grad domaćin, zajedno sa relevantnim agencijama za provođenje zakona, jeste zastrašujući zadatak procijeniti rizike, uspostaviti sveobuhvatnu strategiju, definirati efektivnu organizacionu strukturu i identifikovati, nabaviti i učiniti dostupnim resurse za podršku planiranju i pružanju efikasne zaštite i bezbjednosnog rada tokom velikih sportskih događaja. Svaki događaj je drugačiji zbog svojih specifičnih karakteristika vezano za lokalni pravni sistem, uloge i odgovornosti, društvene, političke i ekonomske karakteristike. Tokom XX i XXI stoljeća, Olimpijske igre su glavne kulturne i sportskih događaja na planeti, a njihova organizacija zahtijeva direktno učešće vlasti i privatni sektor. U organizaciji događaja ove veličine, obezbjeđenje, koje uključuje i javnost bezbjednost, nacionalna odbrana, obavještajne službe, civilna zaštita, urbanizam i privatno osiguranje, treba posmatrati u sveobuhvatnoj perspektivi, koja takođe uključuje akcije hitnih službi kako bi bile u stanju da spreče i odgovore na pretnje koje to zahteva sigurnost šire populacije, gledalaca, delegacija i gostiju. Zemlje i gradovi domaćini često se suočavaju sa raznim problemima ili problema, što se odnosi i na Brazil i Rio de Žaneiro. Lista problema ili potencijalnih problema problemi koji bi mogli imati implikacije na sportiste, osoblje tima i gledaoce koji učestvovanje ili prisustvovanje Igrama u Riju 2016. uključuje prijetnje javnoj sigurnosti, kriminala i terorizma. Olimpijske i Paraolimpijske igre u Riju 2016. prve su u Južnoj Americi, i jedine treći ispod ekvatora nakon australskih Olimpijskih igara u Melburnu i Sidneju 1956. 2000. Olimpijske igre u Riju 2016. su jedan od najgledanijih događaja u istoriji i procijenjeno je da je oko 5 milijardi ljudi širom svijeta gledalo utakmice. Teorija delinkventne subkulture nastala je iz Čikaške škole (Perasović, 2002). Radikalan dovela je do odstupanja ponašanja pojedinih adolescentskih grupa od šireg društvenog okruženja sociolozi 1950-ih da govore o delinkventnoj subkulturi. Albert Cohen, jedan od najpoznatijih među njima, u svojoj knjizi *Delinquent Boys* (1955.) istražuje kako se postaje delinkvent. On prihvata čikaško znanje o prenosu znanja i uvjerenja, ali ide korak dalje i tvrdi da osoba uči postati delinkvent uključivanjem sebe u grupe u kojima je takvo ponašanje već uspostavljeno jer se u njima vrši delikvencija praksi (Cohen, 1955). Proces postajanja delinkventom je isti kao i izviđač, jedina razlika je kulturološka obrazac sa kojim se osoba povezuje. Treba naglasiti da osobu ne mora neko obilježiti psihološke ili fizičke karakteristike i ne moraju biti defektni ili neinteligentni da bi to postali delikvent. Sadržaj delinkventne subkulture karakteriše

neutilitarnost, zlonamernost i negativist. Neutilitarni karakter dokumentiran je uvidima u rašireni običaj krađe iz zabave, bez primarni motivi u korišćenju ukradenog. On prepoznaje zlobu u mnogim oblicima vandalizam, a negativistički karakter se manifestuje u pisanju poruka tipa "ne pazi" kroz upozorenje "održavati čist". Kratkoročni hedonizam - jezikom subkulture: „hedonizam na početku ”objašnjava kako većina aktivnosti bandi, tj. odreda, nije delikventna i odvijaju u iščekivanju neke zabave koja također nije izrazito delikventna. Grupna autonomija je suštinsku karakteristiku subkulture koja bi značila da članovi odreda ne žele nikakve spoljašnje, porodični ili drugi oblik nadzora. Prema Cohenu, subkultura predstavlja grupno rješenje problema, i to delinkventnog subkulturu smješta u radničku klasu, dok se porodica posmatra kao društvena jedinica, ali opetovano unutar klasnog sistema.

1. Teorijsko-metodološki okvir rada

Sport je složena ljudska aktivnost koja se ne može odvojiti od drugih oblasti društvenih aktivnosti. Kao takav, sport je uvijek "uključen" društveno stanje privrede, politike, kulture, propagande, reklama "i poklona" vrsta ustanove, tj. organizovane aktivnosti kolektivne prirode. Ovaj teorijski pristup odbacuje izjednačavanje sporta i igara (kao nezainteresovane i samoodrživih aktivnosti) i omogućava plasman sportske prakse širom svijeta društveno okruženje u kojem se sport vremenom mijenja i razvija. Odatle Nasilja u sportu, kao i bilo koje druge sportske manifestacije, ne može biti proučava ga kao izolovanu pojavu koja svoje uzroke ima samo u sportskoj praksi, ali treba voditi računa i o širim društvenim prilikama koje izazivaju deklarirane društvene" pojava.

Nasilje se obično definiše kao manifestacija agresivnog ponašanja pri čemu ulaže se svjestan napor da se izazove bol ili ozljeda. To dvoje se obično razlikuju oblici agresivnog ponašanja:

- reaktivan,
- instrumentalan.

Reaktivno nasilje je rezultat fizičkog ili psihičkog kažnjavanja koje je više cilj nego sredstvo. Kroz instrumentalno nasilje, bol i povrede se koriste kao: znači postizanje određenog vanjskog cilja, kao što je novac, pohvala ili pobjeda (npr. sport). Izraz nasilje odnosi se na sve radnje i aktivnosti koje ih uključuju upotreba ili prijetnja upotrebom sile od strane izvršioca (subjekta) u vezi sa: žrtva (predmet), bez obzira na vrstu sile koja je korišćena, da žrtvi nanese bol ili

izazove strah i patnju, direktno ili indirektno, kako bi svoje ponašanje stavio pod kontrolu učinioca. Najčešće kada se proučava nasilje definisani su njeni tipovi (fizički i mentalni, racionalni i iracionalni, direktni i posredno, masovno i pojedinačno), manifestacije (na mikro, mezo i makro nivou) i njegove nosioce i predajnike. Na osnovu ovih pokazatelja mogu se konstruisati različiti teorijski modeli koji se mogu koristiti za objašnjenje uzroka nasilja. Za objašnjenje nasilja u sportu najčešće se koriste sljedeći modeli objašnjenja:

- model kulture siromaštva, model poremećaja u sistemu
- vrijednosti, x devijantni model,
- model subkulture,
- model psihologije gomile,
- imitacijski model, x model katarze,
- model imperativne pobjede,
- profesionalni model ventilatora.

Modeli subkulture, psihologije gomile i imperativne pobjede su od velikog heurističkog značaja za razvoj ovog projekta.

Savremeni sport, a posebno profesionalni sport, izgrađen je na mitu o pobjedi. Nije teško povezati zvanični moto Olimpijskih igara "brže, više, jače" sa poznata anegdota o treneru koji je rekao da pobjeda nije najvažnija stvar, ali jedina stvar koja postoji. Ljudi se bave sportom iz raznih razloga. Posvećenost sportu, karijeri, novcu, slavi, zdravlju, samo sticanje samopoštovanja Ovo su neki od motiva koji vode sportiste u njihovoj potrazi za pobjedom. Kako god, uz pomoć pojedinačnih motiva nije moguće u potpunosti objasniti složenost situacije koji uključuje moderne sportiste, posebno najbolje od njih. Instrumental racionalnost i logika tržišta pretvorili su profesionalne sportiste u radnike koji stvaraju sistem koji im se suprotstavlja i kontroliše. Pobjeda imperativ, zahtjev koji sportistima nameću neke strukture vlast (političari, vlasnici sportskih klubova, sportski aktivisti, mediji) zauvijek odbrana nacionalnog ponosa, profita ili estetike istiskuje najbolje sportiste prevazilaze sopstvene psihofizičke sposobnosti. Teška obuka, gusjenica velika odricanja i česte povrede nisu uvek dovoljne za postizanje traženi i očekivani rezultati, a sve više sportista ih koristi nedozvoljene doping supstance kojima pokušavaju poboljšati svoje mogućnosti. Bezbroy je slučajeva dopinga uz nesreću rezultat za same sportiste (od novčanih kazni do zatvorskih kazni, poniženja, zdravstvenih problema, pa čak i smrti), što ukazuje da je ova pojava sve češća Češći oblik nasilja u sportu. Međusobno nasilje između sportista najčešće se dešava u sportu takmičenja, iako često dolazi do ličnih

nesporazuma i „dugova sa terena“. riješiti i nakon takmičenja. Svi sportovi su, u zavisnosti od sopstvenih pravila, regulisani dozvoljena upotreba fizičke sile tokom samog takmičenja. To je zbog pobjede bilo koje koristi koje donosi ili bilo koji drugi interes (npr. nacionalni, vjerski ili druga netolerancija) neki sportisti su spremni da "pređu granicu" i privremeno ili trajno onesposobljava protivnika (protivnika). Iako da ponašanje dovodi do raznih kazni (disciplinskih, krivičnih, novčanih). su slučajevi u kojima počinioci (pod uticajem moćnih zaštitnika-političara, vlasnika) veliki sportski klubovi, medijski magnati) potpuno su slobodni od svakog od njih dužnosti. Sportski posrednici su spona između bavljenja sportom, tj. sami sportisti i sport kao društvene institucije. Pružaju edukaciju i sportsko obrazovanje pedagozi fizičkog vaspitanja i sportski treneri. Pedagoške oblasti njihove prakse nisu mogu biti ograničene samo na polje sporta, ali su društvena aktivnost jer od opšteg značaja. Njihovo znanje i posvećenost mladima treba da budu primjer na osnovu kojih će usvojiti i sportske i univerzalne ljudske vrijednosti. Ovaj ideal je često narušen sebičnim ponašanjem pojedinih sportskih pedagoga i treneri koji koriste i iskorištavaju svoje naknade za ličnu korist. Mogući uzroci, oblici i posljedice takvog nasilja su: Rad trenera direktno zavisi od njegovog uspjeha štićenik, kontrola i nadzor nad načinom života učenika, zlostavljanje tijela, pretreniranost, trening sa povredama, seksualno uznemiravanje, seksualne "usluge", zloupotreba nedozvoljenih supstanci, psihološki problemi, "burnout", potpuno odbacivanje sporta. Model imperativne pobjede također objašnjava ponašanje navijačkih grupa prema sportistima i sportskim medijatorima. postoji šest slučajeva kada se pobune članovi navijačkih grupa (kao pojedinci ili grupe) fizički napadaju sportiste, aktiviste sportskih klubova ili sportske novinare porazom ili iz bilo kojeg drugog razloga koji im se ne sviđa ili im nije stalo. Kvalitetnom istraživanju uzroka sportskog nasilja ne može se odoljeti na samo jednom modelu objašnjenja. Objasnjavajući metodološke domete pojedinačnih modela, možete vidjeti kako se međusobno prožimaju i nadopunjuju. Na ovaj način se problem nasilja u sportu može istražiti na svim nivoima društva stvarnost:

- mikro nivo - model imperativne pobjede: pristup interakciji (način ono što sportisti, sportski posrednici i navijači sami razumeju društveni uzroci nasilja u sportu);
- mezo nivo - model subkulture: prosjek - teorije razmjera (povezivanje) položaj određene društvene grupe u širem društvenom okruženju) i
- makro nivo - model psihologije gomile: istorijsko-uporedni, funkcionalni i strukturalni pristup (stanje socijalne anomalije kao uzrok) nasilje u sportu).

1.1. Problem istraživanja

Subkultura je kultura određene društvene grupe. Ako je kultura shvaćen kao način života određene društvene grupe, onda se mogu razlikovati karakteristike što ovu grupu čini jedinstvenom u odnosu na druge društvene grupe. Ponašanje, maniri kodeks oblačenja, frizure, zajednički simboli, slušanje iste muzike, interesovanje za određene sport su samo neki od elemenata svake supkulture. Sport se može gledati kao oblik subkulture. Fudbal je oduvijek povezivan sa kulturom radničke klase (posebno u Engleskoj). Fudbalski vandalizam je sastavni dio ovoga subkultura. Sociolozi ovaj fenomen objašnjavaju sukobom kultura, pozicija i... ideologija u pokretu, a najčešće žrtve ovog procesa su mladi ljudi. Navijačke grupe fudbalski klubovi, sastavljeni uglavnom od mladih ljudi, postali su sinonimi nasilje u sportu. Ove grupe nisu izolovane, već su u velikoj mjeri povezane sa dominantnim društvenim tokovima. Brojni društveni problemi, kao što su siromaštvo, nepismenost i nezaposlenost, onemogućavaju mlade ljude da iskažu svoju individualnost u drugim područjima života i društvenog djelovanja i okreću se za grupni identitet i pripadnost koju im pružaju navijačke grupe. "Naučnici su pokazali da je u srijedu ponašanje lako prepoznatljivih neformalnih, nedovoljno organiziranih grupa koje ne skrivaju svoj grupni identitet, već olakšavaju vidljiv i prepoznatljiv po svemu što pripada značenju stila koji njegovanje (imidž, odjeća, predmeti ili "navijački rekviziti"), gestovi, žargon i psovke koje koriste)." Ove grupe imaju vođe, aktiviste i širi spektar članova do kojih je lako doći uključiti se u aktivnosti koje potiču lideri i aktivisti. Karakteristike vlastitog identiteta grupe navijača se najčešće poistovjećuju sa klubom za koji navijaju, te klasne, nacionalne, vjerske ili druge ideološke pripadnosti, koju neumjereno veličaju. Stoga ideološka netrpeljivost (klasna, nacionalna, vjerska, rasna) postaje glavni motor nasilja, a stadioni pozornice raznih društveni sukobi koji nisu direktno povezani sa sportom. Važno je zapamtiti kako takvi sukobi stvaraju nadmetanje između navijačkih grupa i čine osnovu za usvajanje "kulture nasilja" u tim grupama. Radikalni fanovi grupe (lideri i aktivisti) se često unaprijed pripremaju za sukobe s drugim grupama navijača ili agencije za provođenje zakona (policija, policija). Primjer takvog nasilja je sukob navijača Fudbalskog kluba Sarajevo, poznatije kao "Horde zla" u kojima se nalazi lokalna policija 4. oktobra 2010. godine u Širokom Brijegu, neposredno prije planirane nogometne utakmice između domaćeg FK Široki Brijeg i FK Sarajevo.

1.2. Predmet istraživanja

Agresivno ponašanje na sportskim terenima može se objasniti: kolektivno ponašanje svojstveno društvenim okupljanjima (društveni nemiri, vjerski pokreti, publika, gomila, moda). Obilježeni su društvenim okupljanjima masovna okupljanja ljudi sa niskim stepenom grupne integracije ili sljedeće karakteristike: Anonimnost (ljudi na društvenim okupljanjima su obično nepoznati), neorganiziranost (nedostatak unutrašnje organizacije ili hijerarhije) položaj i funkcija), ograničeni društveni kontakti (iako su pojedinci prostorno i vremenski) povezan sa, lakša promjena ponašanja. Važno je istaći razlike između publike i mase. Publika razumije neorganizovano i organizovano okupljanje ljudi, okupljenih na određenom prostoru, kome pažnja usmjerena na određeni događaj ili temu. Sa drugih društvenih okupljanja Publika se razlikuje po tome: ima određen broj učesnika i ograničeno trajanje jer ga čine ljudi koji kombinirati povremena interesovanja; Osobe koje čine publiku ograničene su određenom nametnutom formom organizacije (u slučaju sportskih utakmica, gledaoci kupuju ulaznice, zauzimaju određena mjesta na tribinama i poštuju određene običaje i pravne norme); ljudi imaju slične sklonosti, mentalne predispozicije i ponašaju se na isti način i Ljudi su pasivni (za razliku od gomile, publika nije spremna za ovo) podijeliti). Gustave L'Bon ističe da čovjek, kao pripadnik gomile, ignorira norme civilizacije kojoj pripada i počinje djelovati protiv vlastitih interesa i ustaljenih navika. Pojedinačne sposobnosti jedinica se poništavaju u gomili i racionalnost i suzdržanost zamjenjuju se igrom strasti. Prema Kokovićevim riječima, masa ima sljedeće karakteristike: osjećaj nepremostive moći; zbog anonimnosti u masi slab osjećaj lična odgovornost pojedinaca (što je više kriv, osjećaj) manje je krivice), "u gomili pojedinac često odbacuje svoje interese u korist interesa" cijela, pretrpana gomila i prostorna blizina čine da se svaka osoba ističe na znak drugog lica; Važno svojstvo mase je stanje sugestije, čarolije, povodljivosti i Zajednički rad je presudan za formiranje mase uzbuđenje. Iz navedenog proizilazi da su velike mase ljudi grupisane u relativno male prostora i pod uticajem jakih emocija imaju predispoziciju za nasilje ponašanje. Ove predispozicije su kombinovane sa već pomenutim procesima ideologizacija i politizacija sportskih događaja (derbi utakmica, nacionalnih utakmica) timovi) pretvaraju sportsku publiku u masu sklonu nasilju. Lideri i članovi navijačke grupe vrlo često postaju kulminacija ovakvih ispada (sukob Delija i Bad Blue Boys" na Maksimiru 13. svibnja 1990.). Sport postaje "više od igre" i nasilni sukobi na sportskim terenima djeluju kao okidač koji provocira šire eskalacija nasilja sa nepredvidivim posljedicama. Postkonfliktni, međunarodni, viševjerska i višeslojna društva opstaju pomoću krhke ravnoteže koju ovakvi događaji značajno narušavaju. Implementacija neodgovorni i

pristrasni mediji doprinose ovakvim scenarijima. Naime, govor mržnja koju mediji često prenose stvara dodatne tenzije, pogotovo ako su u njima pitanje tzv utakmica visokog rizika. Također medijska manipulacija na tu temu uzroci i posljedice agresivnog ponašanja tokom određenih sportskih događaja može izazvati nove talase nasilja. Kao radikalan primjer takve eskalacije nasilje može poslužiti fudbalska utakmica sa reprezentacijom Hondurasa i Salvador, odigran 8. juna 1969. godine, godine kada je izbio rat između dvije države. Predmet istraživanja je odnos društvenog okruženja i nasilja u sportu u Bosni i Hercegovini. Uzrocima nasilja u sportu dat će se prioritet u okviru samog bavljenja sportom i u vezi sa njihovim odnosom sa drugima, oblasti društvenog djelovanja, kao i potreba za preventivnim djelovanjem i sve druge mjere koje bi pomogle u rješavanju ovog problema. Nasilje se obično definiše kao manifestacija agresivnog ponašanja pri čemu ulaže se svestan napor da se nanese bol ili povreda. Ponuđeni teorijski modeli pojava sportskog nasilja (model subkulture, model psihologije gomile, model imperativne pobjede) pružaju osnovu za istraživanje svih nivoa društva stvarnost (mikro, mezo i makro nivoi).

2. Kategorijalno-pojmovni aparat

HULIGANSTVO

U Velikoj Britaniji 1960-ih godina pojavili su se novi oblici nasilja na fudbalskim utakmicama. Sukobi i tuče prate utakmice od kraja 19. stoljeća, ali novi oblici Nasilja na ili oko stadiona izgledalo je mnogo manje spontano. Novo nasilje nije nužno uzrokovano samom igrom, rezultatom utakmice, incidentima vezanim za igru na polje). Izvještavajući o ovakvim događajima i želeći slikovito opisati nasilne gledaoce, jedan novinar nazvao ih je huliganima, imenom irske porodice čiji su članovi pogubljeni za vrijeme kraljičine vladavine Viktoriji zbog antisocijalnog ponašanja i ekstremnog nasilja tokom nereda. Britanci međutim radije koriste riječ nasilnici, koja je u svakodnevnom govoru sinonim za klošar, breaker. Takvo značenje stigmatizuje huligane i označava ih kao nenormalne, marginalizirani u društvu i automatski ih svrstavaju u isti koš kao i obične delinkvente, bez obzira na uzroke njihovog nasilja.

SARADNJA

Zajednički napori i interesi za postizanje cilja, zadatka ili zajedničkog misije. Ovo se postiže kombinovanjem različitih elemenata napora kojima je cilj postizanje istog cilja i izbjegavanje dupliranja napora, rasipanja resursa i divergencijom rješenja. Povećava efikasnost akcije i

izbegava međusobno uplitanje, koje ne karakteriše podređenost među institucijama, za optimizaciju rezultata.

SITUACIONO VODSTVO

rivremena situacija koja pruža osnovu za konsenzus, institucija koja ima zakonska ovlaštenja za obavljanje određenih poslova, koordinacija integrisanih akcija, poštovanje autoriteta drugih relevantnih organa.

JAVNI DOGAĐAJ

Može se zaključiti da je javna manifestacija skup velikog broja nepoznatih ljudi ujedinjenih zajedničkim ciljem. Ali, na primjer, sajam koji savršeno odgovara definiciji teško se može nazvati javnim događajem. Svi ljudi imaju isti cilj da kupuju proizvode, ali svi to rade za sebe. Drugi primjer je pozorište. I na prezentaciji ljudi uživaju. Ali ovo je javni događaj. Stvar je u tome što u drugom primjeru glumci igraju za cijelu dvoranu, daju svoje vrijeme i talenat kako bi publika dobila estetski užitek.

3. Ciljevi istraživanja

Sveobuhvatno sagledavanje potrebe za suzbijanjem nasilja u sportskoj praksi, na sportskim utakmicama i među sportskim medijatorima u složenom društveno-političkom i ambijentu Bosne i Hercegovine. Identifikovati odgovarajuće preventivne mjere i strategije koje bi se uhvatile u koštac sa problemima sportskog nasilja u Bosni i Hercegovini.

3.1. Naučni i društveni cilj

Na osnovu predmeta istraživanja mogu se definisati sljedeći zadaci: testovi: - Istražite međusobne odnose između određenih subkulturnih grupa (navijačkih grupa) i društvenih uslova koji dovode do klasne, nacionalne, vjerske ili rasne netolerancije kao mogućih uzroka nasilja na sportskim terenima širom Bosne i Hercegovine; - Istražite u kojoj mjeri politizacija i ideologizacija sporta može poslužiti kao "okidač" širih društvenih sukoba; - Istražiti uzroke nasilja u toku bavljenja sportom (prisustvo nedozvoljenih doping supstanci među sportistima, zlostavljanje sportista od strane medijatora u sportu, prisustvo nasilja među samim akterima sportisti-sportisti).

4. Sistem hipoteza

4.1. Generalna hipoteza

Činjenice govore da je nasilje u sportu u Bosni i Hercegovini u porastu. Pretpostavlja se da je ovaj oblik nasilja uslovljen složenom etničkom, kulturnom, političkom, vjerskom i socijalnom situacijom u Bosni i Hercegovini. Slabo razvijena sportska kultura među sportistima i sportskim medijatorima doprinosi negativnim promjenama unutar i oko sportske prakse.

4.2. Pomoćne hipoteze

- Pretpostavlja se da je nasilje navijačkih grupa zasnovano na klasnoj, nacionalnoj, vjerskoj i rasnoj netrpeljivosti,
- Pretpostavlja se da politizacija i ideologizacija sporta može poslužiti kao: "okidači" širih društvenih sukoba,
- Pretpostavlja se da su najčešći uzroci nasilja u sportu sportisti i sportski posrednici.

5. Naučna i društvena opravdanost istraživanja

Dobijeni rezultati ispitivanja će utvrditi validnost predloženog teorijski modeli nasilja u sportu u Bosni i Hercegovini. Takođe sa nama Nedovoljno istraženu oblast sporta obogaćićemo znanjem o nasilju među samim sportistima (doping, pretreniranost, sagorevanje) i sportskim medijatorima (eksploatacija i zlostavljanje sportista). Ovi nalazi mogu dovesti do: razvoj sljedećih oblasti nauke: sociologija sporta, odbrana, sport medicine, psihologije sporta, sportskog prava i drugih srodnih disciplina. Ovo znanje će omogućiti prevenciju nasilja na sportskim utakmicama kada je to potrebno izbor mjera i strategija za borbu protiv nasilja u sportu. Također i gornji nalazi može se koristiti za borbu protiv širih eskalacija nasilja koje mogu nastati kao: posljedica nasilja na sportskim terenima.

6. Vremensko i prostorno određenje istraživanja

Istraživanje će se odnositi na teritoriju Bosne i Hercegovine.(permanentno)

Sigurnost i zaštita na sportskim takmičenjima

Kako bi se događaj dodijelio gradu domaćinu, nacionalna vlast, posebno vlasti Ministar mora dati pismena uvjerenja, između ostalog, za obezbjeđivanje, koordinaciju i Implementiranje sigurnosne i hitne službe za održavanje velikih sportskih događaja. Da bi se osiguralo da su obaveze ispunjene, potreban je metod identifikacije Rizici se posmatraju iz perspektive jedne zemlje na nivou čitavog događaja. Takav program omogućava niz napora u kontekstu strategije i operacija plan aktivnosti. Važan aspekt koji treba uzeti u obzir je da zemlja ima međunarodnu reputaciju. Problematičan domaćin kada se organizuje veliki događaj, tako da je poseban Važnost uspješne organizacije događaja, posebno iz sigurnosne perspektive. Zaštiti Život i imovina učesnika događaja (npr. sportista, predstavnika saveza) su posebni važnost. Stoga je od ključne važnosti minimizirati postojeće rizike i maksimalno iskoristiti vrijeme Osigurati sigurne dostupne resurse i postojeće strukture događaj. Kada je u pitanju reputacija zemlje, vlada obično ima pristup Nesklon riziku, malo je vjerovatno da će se izbjeći preostali rizik U slučaju nesreće može doći do kritika. Važnost proizlazi iz ovih razmatranja Razviti praktične i sveobuhvatne metode procjene rizika za cjelinu u najranijoj fazi događaj. Iz perspektive procjene rizika, potrebno je definisati detaljnu proceduru Analizirajte i nivelirajte moguće prijetnje za jačanje sigurnosti i uspješan događaj. Ovaj analitički proces će zatim izvestiti o strategiji i operacijama Planovi za velike događaje. U tom smislu, važno je prepoznati razliku u vjerovatnoćama Rizik između vladinih agencija i privatnog sektora jer informiše donošenje odluka Treba biti doveden radi obezbjeđenja događaja. Vladine agencije imaju malo apetita rizik jer je reputacija zemlje u pitanju i privatni sektor razmatra Drugi principi koji možda neće ispuniti očekivanja (uglavnom vođeni profitom) Smanjite rizik po svaku cijenu. Ova razlika direktno utiče na donošenje odluka, i konačno, prema budžetu za sigurnost incidenta. Iako cijeli pristup rizika od incidenta pruža pristup odozgo prema dolje Razviti strategije događaja, metode procjene rizika za specifične lokacije događaja Navedite informacije o riziku kako biste definirali specifične protumjere. dakle strateški Procjena rizika ne uključuje posebne mjere sigurnosti koje se primjenjuju na licu mjesta događaj.umjesto toga, pruža opći kontekst za crtanje tipova rizika Procjena rizika specifična za lokaciju. Politike specifične za događaj uključuju U skladu sa unaprijed utvrđenim i dogovorenim procedurama svih relevantnih partnera, Uključujući agencije za provođenje zakona i lokalne organizacione odbore. Na osnovu rezultata procene rizika, lokacija je na odgovarajući način klasifikovana nivo, koji informiše nivo sigurnosnih mjera potrebnih za svaku lokaciju. . Lokacija je zatim povezana s različitim sigurnosnim mjerama u cijelom dokumentu Standardni plan zaštite. Svaki veliki sportski

dogadaj mora razviti jedinstvene mjere zaštite Strategije koje uključuju različite aktere u sigurnosnom okruženju, kao npr Agencije za provođenje zakona, lokalni organizacioni odbori, vladina odjeljenja i drugi partneri, Osigurajte da sve organizacije koje učestvuju imaju iste ciljeve i principe planiranja. Obično pristup rizika i strategija nacionalne sigurnosti za cijeli incident Postoje strateški ciljevi, a samim tim i sveobuhvatni okvir koji će pomoći u određivanju Različiti projekti, prioritetni resursi i naponi za smanjenje rizika. Sigurnost i nadzor su vrlo različiti pojmovi koje je teško precizno definisati. Lyon i Murakami Wood (2012) fokusiraju se na razliku između sigurnosti i nadzora, Prvo ukratko pronađite porijeklo istraživanja sigurnosti kao poddiscipline Međunarodni odnosi i istraživanje nadzora kao multidisciplinarno polje studija Fokusirajte se na regulatornu praksu. Oni ilustruju kako se ova polja u teoriji preklapaju, i praksi, ali čvrsto vjerujemo da sigurnost i nadzor moraju ostati odvojeni koncepti. Sigurnost često zahtijeva nadzor, ali postoje i drugi načini za to Sigurnost može biti potrebna i čest nadzor kako bi se osigurala sigurnost objekta ili događaje, ali postoje mnoge druge svrhe za koje se može primijeniti praćenje. Sigurnosni rizici, infrastruktura i tehnologija uključuju Identifikujte i upravljajte rizicima kako bi veliki sportski događaji bili sigurni. Giulianoti i Klauser (2010) dijele ove sigurnosne rizike u tri kategorije: terorizam, b. Publika i političko nasilje C. Siromaštvo, društvena podjela i urbani kriminal.¹

¹ Bitencourt, L. (2011). The security challenges for the 2016 Rio de Janeiro Olympic Games

Prvi dio

1.1. Zakon o sportu u Bosni i Hercegovini

Član 1.

(Predmet Zakona) Ovim Zakonom uređuje se sport u Bosni i Hercegovini, javni interes i ciljevi nadležnosti Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: entiteti), te Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i drugih nivoa administrativnog organiziranja; osnovni principi u organiziranju sporta; prava i obaveze sportista; domaća i međunarodna sportska takmičenja drugih nivoa administrativnog organiziranja u Bosni i Hercegovini; priredbe, izgradnja, održavanje i korištenje sportskih objekata; ostvarivanje međunarodne saradnje; organiziranje i rad ustanova u oblasti sporta; sportske aktivnosti lica s invaliditetom; nagrade i priznanja sportistima i sportskim organizacijama; zdravstvena zaštita sportista; sprečavanje i suzbijanje svih oblika nasilja i nedoličnog ponašanja gledalaca; korištenje nedozvoljenih stimulativnih sredstava u sportu; stručni rad; naučnoistraživački rad i informatika u sportu; finansiranje sportskih aktivnosti, nadzor i kaznene odredbe. Član 1a. (Rodna ravnopravnost izraza u ovom zakonu) Izrazi korišteni u ovom zakonu, a koji su radi preglednosti dati u jednom gramatičkom rodu, bez diskriminacije se odnose i na muškarce i na žene.

Član 2.

(Definicija sporta) Sport, u smislu ovog Zakona, obuhvata: a) sportske aktivnosti i igre organizirane radi postizanja sportskih dostignuća koja se ostvaruju prema utvrđenim pravilima (sportska takmičenja i sportske priredbe), b) sportske aktivnosti i igre koje se organiziraju s ciljem unapređenja zdravlja ili rekreacije (sportska rekreacija, sport za sve), c) sportske aktivnosti organizirane za lica s invaliditetom, d) organizirani školski i univerzitetski sport.

Član 3.

(Javni interes) Sport u Bosni i Hercegovini je djelatnost od javnog interesa.

Član 4.

(Međunarodna zasnovanost) Sport u Bosni i Hercegovini zasniva se na principima i standardima utvrđenim u Evropskoj povelji o sportu, Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, Konvenciji UN-a o pravima djeteta, Međunarodnoj konvenciji protiv

dopinga u sportu, Evropskoj konvenciji o nasilju i nedoličnom ponašanju gledalaca na sportskim priredbama, Olimpijskoj povelji, Paraolimpijskoj povelji, pravilima međunarodnih sportskih asocijacija, Evropskom kodeksu o sportskoj etici, Deklaraciji o sportu, toleranciji i fer pleju, te Izjavi iz Lozane o organiziranju sporta u Bosni i Hercegovini.

Član 5.

(Decentralizacija) (1) Sport u Bosni i Hercegovini organizira se na decentraliziran način s utvrđenim pravima i nadležnostima Bosne i Hercegovine, entiteta, Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i drugih nivoa administrativnog organiziranja. (2) U skladu sa ustavima entiteta i drugim nivoima administrativnog organiziranja, te njihovim Zakonima o sportu, reguliraju se i pitanja iz oblasti sporta koja nisu regulirana ovim Zakonom.

POGLAVLJE I. OSNOVNI PRINCIPI U SPORTU

Član 6.

(Osnovni principi organizacije sporta) Osnovni principi na kojima se organizira sport u Bosni i Hercegovini su: a) prava i slobode sportista, b) afirmacija duha olimpizma, c) jednaka dostupnost sporta bez obzira na rasu, boju kože, nacionalnu ili etničku pripadnost, socijalni status, vjersko, političko ili drugo uvjerenje, invaliditet, zdravstveni status, dob, spol, rod, seksualnu orijentaciju, rodni identitet ili bilo koje drugo lično svojstvo. Zabranjena je diskriminacija u sportu, u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, broj 59/09) i Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 32/10), d) ravnopravno učešće muškaraca i žena u sportu, e) zabrana raspirivanja mržnje i netrpeljivosti na osnovu nacionalne ili etničke pripadnosti, boje kože, vjerskog, političkog ili drugog uvjerenja, spola, seksualne orijentacije, invaliditeta, rodnog identiteta, jezika ili nekog drugog ličnog svojstva, f) ostvarivanje javnog interesa države u ovoj oblasti i obaveza državnih organa da zakonima i na drugi način, materijalnom podrškom i programima razvoja stvaraju opće i posebne uvjete za sportske aktivnosti, sportsko napredovanje i usavršavanje, materijalnu i društvenu stimulaciju za ostvarivanje vrhunskih sportskih rezultata, g) organiziranje efikasnog sistema stručnog osposobljavanja i usavršavanja stručnih kadrova u sportu, h) osiguravanje zdravstvene zaštite sportista i sprečavanje upotrebe nedozvoljenih stimulativnih sredstava, i) stručnost u radu i podsticanje naučnoistraživačkog rada, primjenu savremenih metoda rada, informatike i izdavačke djelatnosti, j) pravilo da se svi sporovi između sportista, sportskih organizacija i organa rješavaju isključivo preko i unutar odgovarajućih

sportskih organa i arbitražnih sportskih tijela, k) autonomnost sportskih organizacija u pogledu uređivanja unutrašnjih odnosa i udruživanja.

POGLAVLJE II. JAVNI INTERES I CILJEVI BOSNE I HERCEGOVINE U SPORTU

Član 7.

(Javni interes i ciljevi) Javni interes i ciljevi Bosne i Hercegovine u sportu su: a) razvijanje svijesti građana, posebno mladih i lica s invaliditetom o sportu i njegovim vrijednostima, b) doprinos vaspitanju, obrazovanju i razvoju djece i omladine, c) podsticanje i afirmiranje sporta i njegovih vrijednosti kao dijela kulture i ukupnih materijalnih i duhovnih vrijednosti društva, d) očuvanje zdravlja kao osnove svake ljudske aktivnosti, radne produktivnosti, izražavanje stvaralaštva i humanog življenja, e) podsticanje sistematskog i organiziranog bavljenja sportom u slobodnom vremenu, f) prezentacija vrhunskog sportskog stvaralaštva na svim nivoima, g) sistemsko stvaranje uvjeta za ostvarivanje vrhunskih sportskih rezultata, h) organizacija sistema takmičenja u skladu s pravilima međunarodnih sportskih federacija.

Član 8.

(Utvrdjivanje Strategije razvoja sporta i programa razvoja) (1) Radi ostvarivanja javnog interesa i ciljeva u sportu u Bosni i Hercegovini utvrđuje se Strategija razvoja sporta u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Strategija). (2) Strategija se donosi najmanje za četiri godine (olimpijski ciklus). (3) Na osnovu Strategije, donose se programi razvoja sporta.

Član 9.

(Sadržaj Strategije) Strategijom se utvrđuju: a) osnovna polazišta i pravci razvoja aktivnosti pri čemu će se voditi računa o ravnopravnosti spolova, kao i osiguranju učešća svih lica i grupa bez obzira na rasu, boju kože, nacionalnu ili etničku pripadnost, socijalni status, vjersko, političko ili drugo uvjerenje, invaliditet, zdravstveni status, dob, spol, rod, seksualnu orijentaciju, rodni identitet ili bilo koje drugo lično svojstvo, b) sadržaj i obim sportskih djelatnosti koji se finansiraju, odnosno sufinansiraju iz budžeta Bosne i Hercegovine, c) razvojni i stručni zadaci u sportu, d) okvirni kriteriji za vrednovanje programa i njihovog finansiranja u sportu, e) nosioci razvoja i mjere kontrole njegove realizacije.

Član 10.

(Validnost Strategije i programa razvoja) Strategiju i Program razvoja sporta u Bosni i Hercegovini usvaja Parlamentarna skupština BiH, na prijedlog Vijeća ministara BiH, uz prethodno pribavljene saglasnosti entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Član 11.

(Strategije i programi razvoja na nižim nivoima vlasti) U skladu sa Strategijom, ovim Zakonom i drugim zakonskim propisima entiteti i drugi nivoi administrativnog organiziranja donose svoje strategije i programe razvoja sporta.

Član 12.

(Nadležnosti Vijeća za sport Bosne i Hercegovine) (1) Vijeće za sport Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće) najviše je savjetodavno tijelo Ministarstva civilnih poslova BiH koje se brine za razvoj i kvalitet sporta na nivou Bosne i Hercegovine. (2) Vijeće je nadležno za: a) davanje mišljenja o Strategiji, b) davanje mišljenja o Programu razvoja sporta, c) davanje mišljenja o godišnjim planovima i finansijskim potrebama sporta, d) raspravu o pitanjima značajnim za sport te predlaganje i podsticanje donošenja mjera za unapređenje sporta, e) predlaganje prioriternih projekata, elaborata i studija za njihovo finansiranje u sistemu javnih potreba u sportu, f) predlaganje smjernica za izradu propisa o kategorizaciji sportista, g) davanje mišljenja i preporuka za nacрте i prijedloge propisa koji se odnose na sport, h) obavljanje i drugih poslova utvrđenih ovim Zakonom i drugim propisima.

Član 13.

(Imenovanje i sastav Vijeća) (1) Vijeće ima ukupno 17 članova koje imenuje Vijeće ministara BiH na prijedlog ministra civilnih poslova BiH, i to: predsjednika, dva potpredsjednika i 14 članova, a koji se biraju između istaknutih sportista i sportskih radnika. Pri imenovanju osigurat će se ravnopravna zastupljenost spolova. Rodna ravnopravnost postoji ukoliko je u Vijeću jedan od spolova zastupljen najmanje 40%. (2) Članove Vijeća predlažu: Ministarstvo civilnih poslova BiH sedam članova, Olimpijski komitet BiH i Paraolimpijski komitet BiH tri člana (od toga Olimpijski komitet BiH dva, a Paraolimpijski komitet BiH jednog člana), po tri člana iz entiteta, u konsultaciji s entitetskim i kantonalnim ministarstvima nadležnim za sport, i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine jednog člana. (3) Vijeće se imenuje na period od četiri godine (olimpijski ciklus). (4) Za svoj rad Vijeće je odgovorno Vijeću ministara BiH, kojem najmanje dva puta godišnje podnosi izvještaj o svom radu. (5) Vijeće jednom godišnje podnosi izvještaj o svom radu Parlamentarnoj skupštini BiH. (6) Administrativne poslove za Vijeće obavlja

Ministarstvo civilnih poslova BiH. (7) Vijeće donosi poslovnik o radu, na koji saglasnost daje ministar civilnih poslova BiH.

DIO DRUGI- ORGANIZIRANJE SPORTA

Član 14.

(Nosioци sportskih aktivnosti) Nosioци sportskih aktivnosti u Bosni i Hercegovini su pravna i fizička lica registrirana za obavljanje sportskih aktivnosti u skladu s ovim Zakonom, Zakonom o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine, zakonima o udruženjima i fondacijama entiteta, zakonima o sportu entiteta, zakonima o preduzećima entiteta i drugih nivoa administrativnog organiziranja u Bosni i Hercegovini.

Član 15.

(Upis u registar) (1) Pravna i fizička lica u oblasti sporta upisuju se u posebne registre u skladu s ovim Zakonom, zakonima entiteta i drugih nivoa administrativnog organiziranja u Bosni i Hercegovini. (2) Pravilnik o vođenju registra pravnih i fizičkih lica u oblasti sporta na nivou Bosne i Hercegovine donosi ministar civilnih poslova BiH.

POGLAVLJE I. PRAVNA LICA (SPORTSKA UDRUŽENJA)

Član 16. (Pravna lica) Pravna lica u oblasti sporta u smislu ovog Zakona su: a) sportski klub (amaterski i profesionalni), b) sportsko društvo, c) sportski savez u određenom sportu, d) sportski klub lica s invaliditetom (amaterski i profesionalni), e) sportsko društvo lica s invaliditetom, f) sportski savez invalidnih lica u određenom sportu, g) Olimpijski komitet Bosne i Hercegovine, h) Paraolimpijski komitet Bosne i Hercegovine, i) ustanove i institucije u oblasti sporta.

Član 17.

(Sportski klub) (1) Osnovni oblik organiziranja u sportu je sportski klub. (2) Klub može obavljati sportsku aktivnost amaterski i profesionalno.

Član 18.

(Amaterski sportski klub) Amaterski sportski klub je dobrovoljna nevladina neprofitna organizacija koja se organizira kao udruženje građana za obavljanje sportske djelatnosti u skladu sa Zakonom o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine, zakonima o udruženjima

i fondacijama entiteta, ovim Zakonom, zakonima o sportu entiteta i propisima iz oblasti sporta na odgovarajućem nivou administrativnog organiziranja.

Član 19.

(Način osnivanja amaterskog sportskog kluba) (1) Amaterski sportski klub osniva se osnivačkim aktom. (2) Amaterski sportski klub mogu osnovati domaća pravna i fizička lica. (3) Amaterski sportski klub iz stava (1) ovog člana mogu osnovati najmanje tri fizička lica ili pravno lice.

Član 20.

(Profesionalni sportski klub) (1) Profesionalni sportski klub osniva se kao privredno društvo, odnosno preduzeće s ciljem obavljanja sportske djelatnosti. (2) Profesionalni sportski klub osniva se i registrira kao poslovni subjekat kod nadležnog suda u skladu s Okvirnim zakonom o registraciji poslovnih subjekata u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 42/04) i odgovarajućim entitetskim zakonima kojima se uređuje osnivanje poslovnih subjekata, ovim Zakonom i zakonima o sportu entiteta i drugih nivoa administrativnog organiziranja, kao i statutima sportskih saveza.

Član 21.

(Sportsko društvo) (1) Sportski klubovi mogu se udruživati u sportska društva radi uređivanja i ostvarivanja zajedničkih ciljeva i interesa, kao i zajedničkog nastupanja u oblasti sporta. (2) Međusobne odnose i prava sportski klubovi udruženi u sportsko društvo reguliraju osnivačkim aktom i drugim aktima sportskog društva. (3) Sportsko društvo je nosilac prava na zajednički naziv i zajedničke simbole, ako osnivačkim i drugim aktima nije drugačije određeno. (4) Na osnivanje, upis u registar, obavljanje sportskih aktivnosti i sportskih djelatnosti, rješavanje sporova, odgovornost, kao i na druga pitanja u vezi s radom sportskih društava, dosljedno se primjenjuju odredbe ovog Zakona koje se odnose na sportska udruženja, ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

Član 22.

(Sportski savez) (1) Sportski klubovi u pojedinim sportovima udružuju se u sportske saveze radi ostvarivanja zajedničkih interesa i ciljeva. (2) Sportski savezi organiziraju se na nivou Bosne i Hercegovine i entiteta, a u zavisnosti od razvijenosti sporta, i na drugim nivoima administrativnog organiziranja u Bosni i Hercegovini. Za jedan sport može se na nivou Bosne

i Hercegovine osnovati samo jedan sportski savez. (3) Sportski savez Bosne i Hercegovine osniva se u skladu s ovim Zakonom i Zakonom o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine, na osnovu odluka entitetskih sportskih saveza o dobrovoljnom udruživanju, a u slučaju spora između entitetskih sportskih saveza, odluku o tome donosi Vijeće ministara BiH. (4) Sjedište sportskih saveza Bosne i Hercegovine određuje se na osnovu razvijenosti pojedinog sporta, tradicije, masovnosti i kvaliteta određene sportske grane. (5) Ako zbog nerazvijenosti sporta ne postoji organiziran sportski savez na nivou jednog entiteta, registracija saveza na nivou Bosne i Hercegovine za taj sport izvršit će se uz saglasnost Ministarstva civilnih poslova BiH, a do ispunjenja uvjeta iz stava (3) ovog člana.

Član 23.

(Nadležnost sportskih saveza Bosne i Hercegovine) Sportski savezi Bosne i Hercegovine nadležni su za: a) organiziranje i provođenje sistema takmičenja, b) zastupanje i predstavljanje sporta u međunarodnim sportskim organizacijama, c) pripremanje i nastupanje državnih reprezentacija na zvaničnim međunarodnim takmičenjima, d) utvrđivanje programa razvoja u skladu sa Strategijom, e) saradnju s nadležnim sportskim i drugim organima Bosne i Hercegovine.

Član 24.

(Olimpijski komitet Bosne i Hercegovine) Olimpijski komitet Bosne i Hercegovine je nevladino sportsko udruženje koje obavlja aktivnosti u skladu s odredbama Olimpijske povelje, Etičkog kodeksa MOK-a, Antidoping kodeksa olimpijskog pokreta, Zajedničke izjave iz Lozane, Zakona o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine i ovim Zakonom.

Član 25.

(Osnivači Olimpijskog komiteta Bosne i Hercegovine) Olimpijski komitet Bosne i Hercegovine osnivaju sportski savezi olimpijskih sportova Bosne i Hercegovine, vrhunski sportisti, stručnjaci i sportski radnici a u skladu s odredbama Olimpijske povelje.

Član 26.

(Akti Olimpijskog komiteta Bosne i Hercegovine) Ciljevi i djelokrug rada, članstvo, sastav, organi i tijela Olimpijskog komiteta Bosne i Hercegovine utvrđuju se osnivačkim aktom, statutom i drugim aktima Olimpijskog komiteta, uz ravnopravnu zastupljenost konstitutivnih naroda.

Član 27.

(Program aktivnosti Olimpijskog komiteta Bosne i Hercegovine) Olimpijski komitet Bosne i Hercegovine, u skladu sa Statutom i propisima Međunarodnog olimpijskog komiteta, donosi svoj program aktivnosti kojima se utvrđuje: a) širenje i afirmiranje principa olimpijskog pokreta i etičkih normi u sportu, b) briga i zaštita simbola i obilježja Međunarodnog olimpijskog komiteta u Bosni i Hercegovini, c) predstavljanje sporta Bosne i Hercegovine u Međunarodnom olimpijskom komitetu i odgovarajućim međunarodnim sportskim asocijacijama, d) organizacija i rukovođenje aktivnosti nastupa sportista Bosne i Hercegovine na olimpijskim igrama i drugim zvaničnim međunarodnim takmičenjima, e) učešće ekipa i pojedinaca na drugim međunarodnim takmičenjima pod okriljem MOK-a, f) podsticanje, praćenje i unapređenje sporta u Bosni i Hercegovini, g) učešće u ostvarivanju politike razvoja sporta u Bosni i Hercegovini, h) predlaganje programa od javnog interesa u sportu, i) učešće u izradi Strategije, j) usklađivanje aktivnosti sportskih saveza Bosne i Hercegovine na ostvarivanju Strategije, i k) druga pitanja značajna za razvoj i unapređenje olimpijskih sportova u Bosni i Hercegovini.

Član 28.

(Sportski klub lica s invaliditetom) (1) Radi organiziranja sportsko - rekreativne aktivnosti i sportskih takmičenja lica s invaliditetom, osnivaju se sportski klubovi lica s invaliditetom. (2) Sportski klub lica s invaliditetom može obavljati sportsku aktivnost amaterski i profesionalno.

Član 28a.

(Amaterski sportski klub lica s invaliditetom) Amaterski sportski klub lica s invaliditetom je dobrovoljna nevladina neprofitna organizacija koja se organizira kao udruženje građana za obavljanje sportske djelatnosti u skladu sa Zakonom o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine, zakonima o udruženjima i fondacijama entiteta, ovim zakonom, zakonima o sportu Republike Srpske, kantona, Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i drugim propisima iz oblasti sporta.

Član 28b.

(Profesionalni sportski klub lica s invaliditetom) (1) Profesionalni sportski klub lica s invaliditetom osniva se kao privredno društvo, odnosno preduzeće s ciljem obavljanja sportske djelatnosti. (2) Profesionalni sportski klub lica s invaliditetom osniva se i registrira kao poslovni subjekat kod nadležnog suda u skladu s Okvirnim zakonom o registraciji poslovnih subjekata

u Bosni i Hercegovini i odgovarajućim entitetskim zakonima kojima se uređuje osnivanje poslovnih subjekata, ovim zakonom i zakonima o sportu Republike Srpske, kantona i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, kao i statutima sportskih saveza.

Član 28c.

(Sportsko društvo lica s invaliditetom) (1) Sportski klubovi lica s invaliditetom mogu se udruživati u sportska društva lica s invaliditetom radi uređivanja i ostvarivanja zajedničkih ciljeva i interesa, kao i zajedničkog nastupanja u oblasti sporta. (2) Sportski klubovi lica s invaliditetom udruženi u sportsko društvo lica s invaliditetom reguliraju međusobne odnose i prava osnivačkim aktom i drugim aktima sportskog društva lica s invaliditetom. (3) Sportsko društvo lica s invaliditetom je nosilac prava na zajednički naziv i zajedničke simbole, ako osnivačkim i drugim aktima nije drugačije određeno. (4) Na osnivanje, upis u registar, obavljanje sportskih aktivnosti i sportskih djelatnosti, rješavanje sporova, odgovornost, kao i na druga pitanja u vezi s radom sportskih društava lica s invaliditetom dosljedno se primjenjuju odredbe ovog zakona koje se odnose na sportska udruženja, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Član 28d.

(Sportski savez lica s invaliditetom) (1) Sportski savez lica s invaliditetom organizira se na nivou Bosne i Hercegovine i entiteta, kantona i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine a u zavisnosti od razvijenosti sporta za lica s invaliditetom. Za jedan sport na nivou Bosne i Hercegovine može se osnovati samo jedan sportski savez lica s invaliditetom. (2) Sportski savez lica s invaliditetom Bosne i Hercegovine osniva se u skladu s ovim zakonom i Zakonom o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine, na osnovu odluka Republike Srpske, kantona i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, sportskih saveza za lica s invaliditetom o dobrovoljnom udruživanju, a u slučaju spora između sportskih saveza, odluku o tome donosi Vijeće ministara BiH. (3) Sjedište sportskih saveza pojedinog sporta za lica s invaliditetom Bosne i Hercegovine određuje se na osnovu razvijenosti sporta, tradicije, masovnosti i kvaliteta određene sportske grane. (4) Ukoliko zbog nerazvijenosti sporta ne postoji organiziran sportski savez za lica s invaliditetom na nivou jednog entiteta, kantona i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, registriranje saveza na nivou Bosne i Hercegovine za taj sport izvršit će se uz saglasnost Ministarstva civilnih poslova BiH, a do ispunjenja uslova iz stava (2) ovog člana.

Član 28e.

(Nadležnost sportskih saveza lica s invaliditetom) Sportski savezi lica s invaliditetom Bosne i Hercegovine nadležni su za: a) organiziranje i provođenje sistema takmičenja, b) zastupanje i predstavljanje sporta za lica s invaliditetom u međunarodnim sportskim organizacijama, c) pripremanje i nastupanje državnih reprezentacija na zvaničnim međunarodnim takmičenjima, d) utvrđivanje programa razvoja u skladu sa Strategijom, e) saradnju s nadležnim sportskim i drugim organima Bosne i Hercegovine.²

1.2. Sport i sportska natjecanja

Brzi trkači, neustrašivi lovci, ratnici i dobri ratnici su uvijek bili. Oni su se pojavili kao heroji i vodili društvo vjekovima. Ahil i Herkul su neki od velikih legendarni primjer osobe odlične fizičke spremnosti. Ruševine Koloseuma, Rimski amfiteatar u Puli i Tokyu Arena na Okinavi, Japan, potvrđuju ovu činjenicu: Uživanje u fizičkoj aktivnosti je popularna rekreativna aktivnost svih vrsta Po cijelom svijetu. Gladijatorska priča koja zabavlja mase Popularnost sporta u drevnom društvu. Sport, sportski događaji i sportski objekti su kroz istoriju bili najvažniji kulturni dio našeg društva. Od prije 30.000 godina, postoje dokazi o tome Označava uživanje u sportu, podržano praistorijskom pećinom Umjetnička djela iz Francuske, Afrike i Australije. Definicije i percepcije sporta su se vremenom razvijale, a tako je i prirodno sportskih događaja. Pojam sporta se širio civilizacijskim nivoom, socio-ekonomskim promjenama i razvojem naučnih saznanja. Dinamična biološka i društvena uloga sporta ne može se jednom opisati Po definiciji. U sportskoj literaturi nalazimo razne opise Naučnici koji žele da razjasne prirodu pokreta i njegov obim. „Sport je jedna od temeljnih društvenih institucija, neodvojiva od strukture porodična, ekonomska, medijska, politička, obrazovna i vjerska društva i institucije, i Sastavni dio svakodnevnog života ljudi širom svijeta”. „Sport je kompleksan fenomen čija su korisnost i svrha Sama fizička aktivnost je kroz zdravlje, rekreaciju, obrazovanje i društvene aktivnosti. Pokret danas igra važnu ulogu u svim porama modernog čovjeka U životu nema zemlje u kojoj on ni na koji način nije prisutan. " „Vježbanje je aktivnost u slobodno vrijeme, uglavnom kroz fizičku vježbu za jačanje fizičke snage Igre i rad se igraju istovremeno i kroz takmičenja, sa određenim pravilima Organizacije koje imaju potencijal da se transformišu u profesionalne aktivnosti. " Prema Evropskoj povelji o sportu, sport se smatra

² Univerzalna deklaracija UN o ljudskim pravima, čl. 1.

"bilo kojim oblikom fizičke aktivnosti" Kroz povremeno ili organizovano učešće, sa ciljem izražavanja i Poboľjšati fizičko i mentalno zdravlje, izgraditi društvene odnose ili ostvariti sportske rezultate na svim nivoima takmičenja. " Zabilježena historija ovog sporta seže najmanje 3.000 godina unazad. ovo je početak Ovaj sport često uključuje pripreme za rat ili obuku za lovce, što objašnjava zašto ih ima toliko Rane igre su uključivale bacanje koplja i kamenja, te sparing jedan na jedan protivnici. Prve Olimpijske igre 776. pne n. e. Obuhvatale su događaje kao što su trke kočija, Hrvanje, skakanje, bacanje diska i koplja. Stari Grci će zvanično predstaviti svet sportski. U staroj Grčkoj su se sportska takmičenja održavala tokom vjerskih događaja Festivali u svakom grčkom gradu. Međutim, Olimpijske igre počinju u Olimpiji 776. godine prije Krista ljudi su došli iz cijele Grčke i grčkih kolonija u čast Zeusa učestvovati. Rat je zaustavljen tako da svi mogu učestvovati. oni su sportisti Učestvovao u boksu, rvanju, trčanju, konjskim trkama, trkama i petoboju (petoboju) vežbajte disciplinu). Pobjednik ne dobija medalju. Umjesto toga, dobiju Lišće. Ženama nije dozvoljeno da se takmiče na Olimpijskim igrama. Međutim, ženama je igra bila posvećena boginji Harryju (Zevsovoj ženi). održao utakmicu heroja Svake četiri godine. U Rimu i drugim većim gradovima, gladijatori Carstva bili su muškarci (ili Ponekad se žene) svađaju, ponekad da bi pružile zabavu. Prvi gladijatori Borili su se 264. pne. n. e. Riječ gladijator označava osobu koja se bori sa gladijatorima (sa kratkim mačem), riječ za gladijatorsku borbu je munus, što znači dužnost pokojniku. Vremenom su gladijatorske utakmice prerasle u javne događaje Organizirali su ga bogati rimski političari kako bi zadovoljili svoje pristalice. Konačno, od Rimski carevi su očekivali da organizuju skupe predstave kako bi usrećili siromašne ljudi Rima. U početku su gladijatori bili robovi, ali su onda postali kriminalci Predodređeno za igranje određenog vremena ili određenog broja igara. Rimljani takođe vole trke kočija. Međutim, biti kočijaš je opasno i može biti fatalno. oni su u rimu Veliki gradovi carstva imali su i amfiteatar u kojem su se mogli igrati sportovi poput rvanja, a ponekad i gladijatori bore se do smrti. U srednjem vijeku, igre siromašnih ljudi bile su jeftine, poput rvanja i trčanja. Glavna zabava viših slojeva bio je lov. Ljudi love jelene sa stadima pasa i ubijaju ih strelicama. Takođe su lovili divlje svinje kopljima. Kavalirsi su učestvovali i iborili su se drvenim kopljima, mačevima ili buzdovanom. Tokom renesanse sport je postao potpuno sekularan, ali u češkoj svijesti Prosvetitelj iz 17.

stoljeća John Amos Comenius i drugi humanisti, zabrinuti Fizičko vaspitanje koje se smatra klasičnim modelom zasjenjuje takmičarski model sport.³ Elita 15. i 16. stoljeća više je voljela ples nego sport i nikada se nije umorila od njega Geometrijski uzorak

kretanja. Epohalni pomak od renesanse ka modernom sportu postavio je temelje za Industrijska revolucija se nastavila. Svjesne nove igre kao što su košarka, odbojka i rukomet su izmišljeni prema specifikacijama kao da su novi proizvodi na tržištu. kasno U 17. vijeku, kvantifikacija je postala važan aspekt sporta, stvarajući kulturnu osnovu je koncept sportskog snimanja. U pogledu kvantitativnog dostignuća bez premca, svetski rekordi su postavljeni krajem 19. veka, prvo na engleskom, a potom i na drugim jezicima. U 18. vijeku ljudi su igrali tenis i grubu verziju fudbala. u 18. vijeku Trke konja postale su profesionalni sport. Prvi džokejaški klub osnovan je 1727. Derbi je počeo 1780. Kriket je takođe preuzeo modernost u 18. veku oblik. Prvi kriket klub osnovan je u Hambletonu, Hampshire, oko 1750. godine. Vjekovima mnogi ljudi i dalje gledaju brutalne sportove poput borbi pijetlova i bikova. Tokom 19. vijeka počeli su se organizirati mnogi sportovi. London Fudbalski savez je formulisao pravila fudbala 1863. godine. prva međunarodna utakmica Između Engleske i Škotske 1872. 1867. John Graham Chambers Sastavljena je lista bokzerskih pravila. Nazvana su Queensbury Rules po markizu Queensbury. U 19. veku izmišljeni su neki novi sportovi i igre. Iako a Oblik tenisa koji se igra od srednjeg vijeka, tenis na travi je izmišljen 1873. godine. Fudbal se razvio krajem 19. vijeka. Američko profesionalno fudbalsko udruženje Osnovan 1920. godine. Ljudi klizaju na ledu stotinama godina, ali to je prvo vještačko klizalište Vodena baza je otvorena 1876. godine. Hokej na ledu postao je organizovani sport 1870-ih. Međunarodna federacija hokeja na ledu osnovana je 1908. Biciklizam je postao popularan sport krajem 19. stoljeća. Engleska 19. vijeka

³ Pisapia, Giovanni. (2017). Major Sport Events Safety and Security Framework's Core Elements.

Naučili su igrati polo u Indiji i vratili ga u Englesku. Prvi britanski polo klub Izgrađena je 1872. godine. 1891. godine održano je prvo svjetsko prvenstvo u dizanju tegova. 1896. s 311 Takmičari iz 13 zemalja započeli su inauguracijske Olimpijske igre nove ere u Atini. Inicijator (Otac modernog olimpizma) je francuski baron Pierre de Coubertin, koji Oživljavanjem vjekovnog ideala takmičenja, nada se da će doprinijeti razumijevanju. prvo Zimske olimpijske igre održane su 1924. U međuvremenu, prvi Tour de France održan u Francuskoj 1903. Stadion je zgrada sa velikom sportskom dvoranom, Igre, događaji i zabave. Stadioni se mogu nalaziti u centru grada, predgrađu ili mogu biti potpuno odvojeni. Vrijednost gradova i zgrada i značaj sporta Arhitektura zavisi od nivoa kvaliteta prostornog odnosa sa okolinom, kao i od rešenja funkcija, dizajn, arhitektura, energija, ekonomija i društvo aspekt. izražava funkciju stadiona ili velike sportske zgrade sa gledalištem kvaliteta rješenja. „Grčki stadioni i pozorišta i rimski amfiteatar i danas su glavni koncepti Maketa sportskog terena sa pozorištem. Prvi ciklus razvoja objekata za sport i rekreaciju Završio je raspadom Rimskog carstva. Savremena sportska kultura i specijalni sportovi Zgrada se ponovo pojavila nakon pauze od oko 1500 godina. Iako u to vrijeme nisu bili Deathmatchevi i igre (jahanje, mačevanje, streljaštvo, igre loptom, viteštvo i Prvenstva), osim poznatih trajnih objekata koji nisu izgrađeni u ove svrhe korišteno. " „Sredinom devetnaestog veka. Kamen. Počeli su na univerzitetima zapadnoevropskih zemalja Organiziranje fizičkih vježbi i takmičenja kao što su veslanje, atletska trka. moderne olimpijade Olimpijske igre snažno podstiču razvoj sportskih objekata. Svake četiri godine od 1896 Domaćin je ljetnih i zimskih olimpijskih igara od 1924. godine. Osim sportskih igara Istovremeno sagledati obim izgradnje sportskih objekata. Političke i tehnološke implikacije, a Posebno novac koji TV donosi sportu u drugoj polovini ovog veka, Potaknuli su izgradnju nove generacije sportskih objekata. " Stadioni su takođe građeni od ranog modernog doba do ranih 1990-ih Konstantno održavan i ažuriran kako bi ostao konkurentan u sportskom polju objekat.⁴ Međutim, sa promjenama u načinu finansiranja stadiona, potražnja za stadionima Procijenjeno povećanje premium sjedišta i sportskih stadiona 84% profesionalnih sportskih objekata je podvrgnuto velikom renoviranju ili novoj izgradnji od 1980-ih. Howard i Crompton (2002) definiraju trendove u finansiranju sporta objekat. Profesionalni stadioni i arene od ranih godina do sredine 1900-ih Korištenje prvenstveno financiraju i održavaju vlasnici timova. Počevši od šezdesetih godina U prošlom veku, vlasnici timova počeli su da vrše sve veći pritisak na vođe

⁴ Pavićević V., Osnovi etike, Beograd, Bigz, 1984. 13. R. Čulijanoti, Sport – kritička sociologija, Clio, 2008.

svoju pansionku zajednicu zbog mogućnosti izgradnje novih objekata na drugima lokacije i podršku koju mogu dobiti od ovih novih zajednica.⁵

1.3. Rezime

Primjeri protivpravnog ponašanja na koje se odnose prethodno navedeni zakoni:

- posjedovanje ili konzumiranje alkoholnih pića i drugih pića koja sadrže više od 6% alkohol, droga i posjedovanje pirotehničkih sredstava, oružja i drugih sredstava pogodan za nanošenje povreda ili stvaranje nereda i nasilja
- pokušaj unošenja ili unošenja u sportski objekat alkoholnih pića, droga, pirotehničkih sredstava sredstva, oružje i drugi predmeti koji su, po mišljenju rukovodioca, pogodni za nanošenje povrijediti ili uzrokovati nered i nasilje
- pokušaj ulaska, dolaska i boravka u prostorijama sportskog objekta u pijanom stanju; iznad 0,50 g/kg, odnosno odgovarajući broj miligrama po litru izdahnutog vazduha,
- maskiranje lica kapom, šalom ili drugim sredstvom za prikriivanje identiteta,
- pokušaj umetanja, i isticanja banera, zastava ili drugih stvari sa tekstem, sa slikom, znakom ili drugom karakteristikom koja izražava ili podstiče mržnju ili nasilje prema na osnovu rasne, nacionalne, regionalne ili vjerske pripadnosti,
- bacanje predmeta u prostor za takmičenje ili gledalište - pjevanje pjesama ili postavljanje poruka čiji sadržaj izražava ili podstiče mržnju ili nasilje na osnovu rasne, nacionalne, regionalne ili vjerske pripadnosti
- paljenje i bacanje pirotehničkih sredstava,
- paljenje ili uništavanje na drugi način rekviziti za ventilatore i drugi predmeti
- pokušaj neovlaštenog ulaska ili neovlaštenog ulaska u takmičarski prostor ili u gledalište ili prostor namijenjen za sudije ili druge osobe koje učestvuju na sportskom takmičenju

⁵ Bartoluci, M. (2002, January). Introduction to the management of sport and tourism. In 3rd International Scientific Conference "Kinesiology New Perspectives".

- boravak i boravak na mjestu u prostoru za gledaoce koje nije u vlasništvu ulaznica ili odgovarajući dokument izdat od strane organizatora.⁶

Drugi dio

2.1. Huliganstvo, kriminal i kaznena politika

Danas je popularno biti dio navijačke grupe koja nema nikakve veze s izvornim značenjem pojma, ali je sinonim za devijantnu subkulturu. S druge strane, opšta društveno-politička situacija u zemlji, koja je zaokupljena mnogim problemima, a posebno nemogućnošću zadovoljavanja osnovnih životnih potreba, koje je država dužna osigurati svakom svom članu,

⁶ Dragan Koković, Sport i mediji, Fakultet za uslužni biznis, Novi Sad, 2004.

izaziva nezadovoljstvo i frustracija svih građana, posebno mlađe populacije. Naša država i društvo u ovom trenutku prolaze kroz kritičan trenutak u suočavanju s ovim fenomenom koji zahtijeva korisnik političke vlasti odlučno reaguju. Poučen stranim iskustvima i praksom suzbijanja i sprečavajući nasilje na sportskim priredbama, naša država može i mora adekvatno reagovati cesta. Na osnovu onoga što smo do sada vidjeli, čini se da za to nema snage ili, kako nam se sve više čini, ne želi da rešava probleme, ne zna se iz kojih razloga. Sviđa mi se ovo odnos države prema ovom problemu pogađa sve građane i istovremeno šalje lošu sliku i poruka za svijet koji je odavno prošao ovu fazu civilizacijskog razvoja. To je razlog zašto imperativ je da nadležni organi reaguju i pokažu odlučnost da stanu na put ovoj pojavi, u u suprotnom, dalja eskalacija i produbljanje kao i nastanak novih problema u drugim društvenim oblastima života.⁷ Huliganizam je pojam koji opisuje ponašanje koje krši pravila, društvene norme, bonton, zakon i općenito destruktivno ponašanje. Korijen riječi huligan, tj. huliganizam, vodi dolazi iz engleskog jezika i zbog porijekla ih ima mnogo objašnjenja U jednoj verziji, na osnovu policijski izvještaji iz 1898. godine, u Engleskoj se riječ huligan povezuje s prezimenom jednog od kriminalci iz poznate tri osobe Huligan-Hudlum-Larkin. Ja sam u drugoj verziji izraz huliganizam dolazi od irskog prezimena Huligan i pojavljuje se u Velikoj Britaniji krajem 15. stoljeća i opisuje devijantno ponašanje i način života uličnih bandi koje su opsjednut. Osim toga, termin je općeprihvaćen i opisuje ponašanje pojedinaca i grupe ljudi čije destruktivno ponašanje nije u skladu sa društvenim normama, i zakonima i uništavaju njihovu okolinu. Ovakvo ponašanje se sada pripisuje navijačima grupe iz raznih sportova, najčešće timskih, kao što su fudbal, košarka, rukomet i hokej. Zakoni koje krše huligani su ovi opći zakoni, a njihovo kršenje se odnosi na: - uvrede na osnovu rasne diskriminacije pojedinaca ili grupa; - fizičkih nereda i nanošenja lakših ili težih povreda koje mogu uzrokovati smrtni slučajevi; - uznemiravanje javne i privatne imovine; - remećenje javnog reda i mira; - ugrožavanje ukupne sigurnosti upotrebom zabranjenih mjera, kao što su: upotreba baterijskih lampi, petardi i drugih lako zapaljivih uređaja koji se mogu uzeti u obzir pirotehničkih sredstava i tako dalje.⁸

2.2. Nasilje na sportskim terenima i javnim događajima

⁷ Msc Maja Ilić, HULIGANSTVO, KRIMINAL I KAZNENA POLITIKA, „DRUŠTVENA I TEHNIČKA ISTRAŽIVANJA“ <file:///C:/Users/FUJITSU/Desktop/edin/pog1/pog2/1.pdf> (1.07.2022.)

⁸ Howard, D. R., i Crompton, J. L. (2002). Financing sport (2nd ed.). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.

Tokom proteklih dvadeset godina u geoprostoru bivše Jugoslavije u sportu, posebno na fudbalskim utakmicama, bilo je brojnih oblika navijačkog nasilja Grupa. Većina ovih nereda je toliko drastična da postaju najteži zločini. Nasilničko ponašanje fudbalskih navijača, poznato kao "huliganizam", je

svjetski fenomen otkako je fudbal postao poznat. Decenijama su navijači izazivali uznemirenost na terenu i van njega u skoro svim zemljama u kojima se igra fudbal. Razvoj ove subkulture doveo je do: nasilje van stadiona. Posljedice bijesa navijača su brojne. Materijalna šteta koja je pri tom to čini sjajnim. Manje i teške ozljede, uključujući smrt, gotovo su česte fanovi. Pored ekstremnih navijača, navijačko nasilje se dešava prije, za vrijeme i nakon fudbalskih utakmica. U ljubiteljima nasilja uništavaju sve pred sobom, ostavljajući za sobom obeleženo okruženje, polomljeno ili čak zapaljeno putnički i teretni automobili, autobusi, pokvareni dućani i skladišta, prevrnuti kontejneri, kante za otpatke i drugo. To znači da u jednom trenutku čitava urbana sredina pojavljuje se kao neosigurano polje, arena u kojoj nasilje i agresija, uključujući paniku, stadioni se prenose u svemir i pretvaraju u gradski problem. Često izazov opšti kaos i zbrka služi i za činjenje brojnih zločina protiv imovine, na primjer krađe iz komercijalnih i drugih objekata. Ovu sliku emituju televizija i štampa ovo je još jedan veliki problem koji daje snagu i čini se da podržava tim ekstremne grupe, stavljajući ih na čelo sportskog događaja koji je bilo završeno ili tek dolazi. Tako da mediji često povećavaju svoj tiraž, huligani, njihovi djela i možemo slobodno govoriti o vandalizmu, veličati, ne razmišljajući da je to davanje lažna slika maloljetnika, stvarajući huligane i vandale u njihovim glavama, takozvani heroji, ili idoli. Ovi mladi, nezreli ljudi imaju snažnu želju da budu jednog dana na ovom videu budete oni koji će davati intervju i biti ispitivani od strane agencija za provođenje zakona, samo da budu nazvani 'kraljevima asfalta' ili 'herojima'. Često dovesti do toga da se nasilje smatra normalnim i normalnim i da publika postaje sve veća i veća navikava se na nasilje.⁹ Najbrojnije i

⁹ Kasalo-Banić, Filip, Nogometni huliganizam i reakcija društva: politika Margaret Thatcher iz suvremene perspektive, University of Zagreb, Faculty of Kinesiology / Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, 2016

najbrutalnije grupe navijača najpoznatijih klubova: Crvene zvezde, Partizan, Dinamo, Hajduk, Sarajevo, Željezničar i drugi. Navedeni i ostali klubovi, na njihove posjete predvode armiju navijača čije se putovanje finansira iz klupskog budžeta. Ovo nije tajna je da su navijači ovih klubova zasipani raznim privilegijama. Klubove često vode i lica iz kriminalne zajednice i njeni pripadnici, kao i vođe organizovanih kriminalnih grupa, i izvršioc i najtežih krivičnih dela. Ovo je još jedan veliki problem. Tokom utakmica, osim sportskih, održava se još jedna utakmica između klubova na terenu utakmica - utakmica između navijača na tribinama. Uopšte nije zabavno i tu se ne zaustavlja su bez posledica. Na taj način sport postaje područje koje više opisuju crni novinari nego sportski novinari.¹⁰

2.3. Mjere za sprječavanje nasilja u sportu

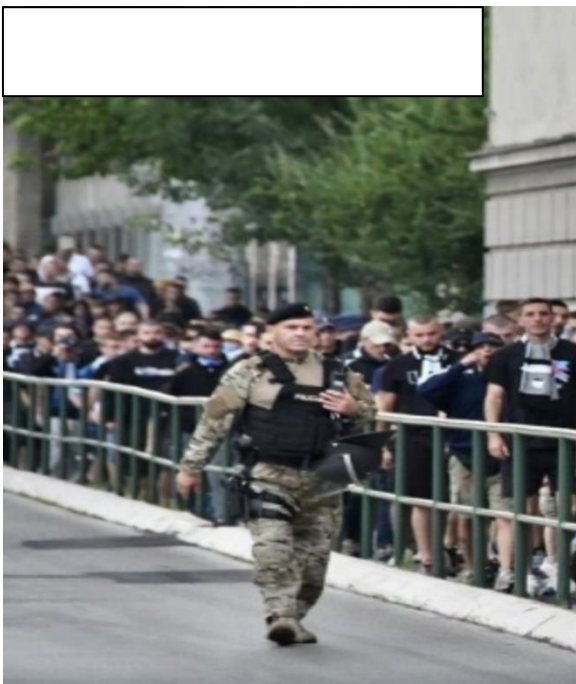
Uloga države je ključna:

1. Potrebno je značajno učešće države u otklanjanju uzroka nasilja" (u navijačkom nasilju) a ne samo u sprečavanju istog manifestacije; kaznene i represivne mjere nisu dovoljne;
2. Sinhronizovan rad svih državnih institucija u regulisanju brojnih problemi koji mogu doprinijeti nastanku nasilja u sportu;
3. Da država bolje vodi računa o sportu i ulaže u sport;
4. Da država jasno definiše osnovne ciljeve djece i mladih" Sport;
5. Osiguravanje usklađenosti sa postojećim pravilim
6. Usvojiti i kontrolisati strožije kaznene mjere i izvršenja;
7. Bolja komunikacija između navijača i uprave kluba;
8. Uvođenje zakonske obaveze licenciranja trenera;
9. Omogućiti najmlađim sportistima najprofesionalnije i najiskusnije trenere;
10. Poboljšati kvalitet istraživanja;
11. Osnivanje nezavisnih sudijskih organizacija nezavisnih od sporta Savez;

¹⁰ Edgar Moren, Duh vremena, Beogradski izdavačko-grafički zavod, 1979.

12. Kontinuirana edukacija sportskih trenera;
13. Edukacija sportskih roditelja;
14. Zabraniti roditeljima da se miješaju u proces obuke i učestvuju u obuci sesije;
15. Utvrđivanje kriterijuma koje svi treneri moraju ispuniti, a posebno: oni koji rade sa mladim sportistima;
16. Da svi treneri koji rade sa mladim sportistima polože "psihološki test";
17. Treneri koriste pozitivan pristup u koučingu; a i propisima; 6. Usvojiti i kontrolisati strože kaznene mjere izvršenje;
18. Promijenite sistem ocjenjivanja trenera - tako da njihovi rezultati propadnu mjereno samo rezultatom i pozicijom na takmičenjima, ali i njima Obrazovne aktivnosti;
19. Popunjavanje rukovodećih i rukovodećih pozicija u sportskim savezima stručno, kvalitetno osoblje;
20. Svi sportisti su svjesni svojih prava;
21. Zakonom štititi prava svih sportista;
22. Uvesti etičke kodekse – kodekse sportske etike za sve učesnike Sport;
23. Učiti sportiste pravilima sportskog takmičenja - naučiti sportiste fair play-u;
24. Obnova sportske kulture i zdrave sportske atmosfere;
25. Afirmisati obrazovnu vrijednost sporta;
26. Osnovati posebnu instituciju - centar za zaštitu prava i stručnu pomoć sportisti.

Iz navedenog možemo zaključiti da nasilje u sportu nije moguće posmatrano izvan konteksta društvenog nasilja općenito, jer je ono samo jedno od vaše segmente. Stoga biološke, psihološke i sociološke teorije čine opći etiološki okvir koji se može koristiti za traženje objašnjenja uzročnosti analogijom. pojava sportskog nasilja. Iz prikazanog također možemo zaključiti da Organizacija sportskih događaja igra važnu ulogu u sprječavanju nasilja u Poljskoj Sport. Prilikom organizovanja sportskih događaja obratite pažnju na mnoštvo segmenata koje treba pažljivo obraditi i izračunati, imajući to na umu svaka greška može biti fatalna i koštati života. Prevazilaženje nasilja u sportu zahtijeva različite fizičke i sportske vještine obrazovanje, drugačiji odnos osobe prema svom tijelu, a posebno prema tijelu drugi ljudi. Sve dok društvo

rađa pobjednike i gubitnike i ostaje u komi obično nema mjesta za nestale, nasilje će se koristiti za postizanje cilja (pobjeda). Nasilje u javnosti i posljedice nereda povezani su sa uzrocima ovih nereda provocirati. Tek kada neredi na sportskim događajima postanu česti i ozbiljni posljedicama, naučnici su pozvani da pomognu sportu kroz sistematska istraživanja. Ali šta je tu je. Kada je u pitanju nasilje u sportu, ono nikome nije blisko napominje da je potcijenjen i ističe da ima mišljenja sa kojima ga upoređuju neki drugi oblici terorističkog i političkog nasilja „umjesto dječje igre nego

“Tačno je da se sukobi navijača prenose van stadiona neprijatelj i rival pokušavaju da predstave svoju grupu; međutim to je istina da i da se nasilje na stadionima opet ne pretvori u mitove bila je greška potcijeniti čisto izlivanje mržnje i patoloških strasti na njih.¹¹ Dosta sjetite se samo ludog nacionalizma koji se manifestuje na Olimpijskim igrama, koji navodno služe ciljevima mira; slavi poganskog heroja, odnosno pobjednika, najjači, najnaporniji, gubeći iz vida činjenicu da je to prljava mješavina poslovanje i oglašavanje koji karakteriziraju modernu imitaciju grčkih olimpijskih igara Igre. Nema sumnje da je nasilje u i oko sporta fenomen koji nije u stanju da pobjegne ni iz jednog modernog društva. Može se samo govoriti različitih oblika i različitog intenziteta njihovog ispoljavanja. Od kada jeste kada su u pitanju društveni

¹¹ Edgar Moren, Duh vremena, Beogradski izdavačko-grafički zavod, 1979.

fenomeni, sasvim je logično da se sociologija pojavljuje kao takva naučna disciplina koja nastoji uočiti i objasniti ove procese. ona ne sposobnost stvaranja "nove društvene stvarnosti" u kojoj nema nepoželjnih društvenih pojava. Nijedna društvena nauka nema tu moć.¹²

2.4. Rezime

Svakodnevni neredi i sukobi između navijačkih grupa na i van terena kao rezultat na desetine ozlijeđenih i, nažalost, u nekim slučajevima i poginulih, uz more stani na put. Demokratska je odgovornost države da riješi ove probleme i omogući ih normalan i bezbrižan život svih građana. Kao što vidite, mnoge države jesu imali su problem sa ovom pojavom, pokazali su odlučnost i spremnost da ustanu. Vođeni tim iskustvima, oni koji vrše političku vlast u našoj zemlji mogu i moraju da se suprotstavi ovom problemu. Vidjeli smo da je on bio zakonodavac u posljednjih nekoliko godina započeo je donošenjem seta zakonskih propisa koji regulišu i uređuju i ovu oblast akcionih planova za njihovu implementaciju. Međunarodne organizacije su pokazale spremnost da nam pomognu u ovoj borbi predlažući niz preporuka i mjera koje su potrebne preuzeli, ali su s druge strane jasno dali do znanja da neće tolerisati dalje proširenje problema, posebno ako se manifestuje stranim elementom. Sada je na redu država, biti odlučni i voljni provesti ove preporuke i iskustva u djelo i početi ispočetka otklanjanje problema sa sistemom.¹³ Dok vidimo napredak u ovoj oblasti, čini nam se da nema odlučnosti da se to guši šta je neophodno i, što je još važnije, ovaj problem kasnije. Ovo nedostaje odlučnost i snaga volje potrebne za rješavanje tako dubokih i složenih problema. Videćemo vidimo u narednom periodu kakva će biti odluka države i nadležnih institucija kada da dovedemo u pitanje ovu oblast, s obzirom da nemamo vremena za čekanje jer je ova pojava pogodovala kritična dimenzija. Međutim, napominje se da zbog kompleksnog problema dolazi do nasilja na sportskim priredbama ne može se eliminisati samo policijskom represijom, već ovim problemom zahtijeva sveobuhvatnu saradnju društva, odnosno organizatora sportskih priredbi, uključujući saradnju između različitih odjela i organizacionih jedinica unutar policije, npr.

¹² Kasalo-Banić, Filip, Nogometni huliganizam i reakcija društva: politika Margaret Thatcher iz suvremene perspektive, University of Zagreb, Faculty of Kinesiology / Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, 2016

¹³ Masterman, G. (2009). Strategic sport event management. Oxford, UK: ButterworthHeinemann.

pronalaženje najboljih mogućih preventivnih mjera za suzbijanje nasilja na sportskim događajima.¹⁴

¹⁴ Cohen, P. (1972.) „Subcultural Conflict and Working Class Community“ U: S. Hall, D.

Treći dio

3.1. Nasilje na sportskim i javnim događajima

Sport je jedan aspekt sportske aktivnosti, sportskih sadržaja i sociologije sport je dio sociologije koji proučava fenomen sporta i proučava zakone društvenih odnosa i procesa u samom sportu. Predmet sociologije sporta je mreža zavisnosti: društvo, sport, položaj, uloga sporta u jednom društvenom sistemu, odnos pojedinih oblasti sporta sa određenim pravcima društva (ekonomija, politika, pravo). Sociologija sporta je teorijska i empirijska nauka koja proučava društvene pojave vezane za sport i njegovu društvenu funkciju. Sociologija sporta ono se dijelom zasniva i na znanju o čovjeku stečenom u sociologiji dolazi iz srodnih naučnih disciplina. Nasilje se obično definira kao oblik agresivnog ponašanja u kojem se čini svjestan napor da se izazove bol ili povreda. Postoje dvije vrste agresije: reaktivna i instrumentalna. Reaktivna agresija je rezultat fizičkog ili psihičkog kažnjavanja koje je prvenstveno cilj, a ne sredstvo. Instrumentalna agresija uključuje namjeru da se nanese bol ili šteta, odnosno: sredstvo za postizanje određenog vanjskog cilja kao što je novac, pobjeda ili pohvala. Živimo u vremenima nasilja, ne samo fizičkog već i psihičkog. Nasilje postaje simbol, dobija određeno ritualno značenje, postaje integralno dio životnog stila i filozofije mladih ljudi. Funkcionira kao medij za različite oblike moći kao što su masovni mediji, televizija i slično. Podstiču nasilje i podstiču agresivne akcije. Agresija može biti mentalna, verbalna, usmjerena na pojedinca i objekte ili iznutra prema sebi. Nasilje je produžetak agresija fizičkim sredstvima, može biti organizovana, spontana, ritualna i danas poprima instrumentalne forme. Agresija se razlikuje od mržnje koju isporučuje motiv agresivnog delovanja.¹⁵ Danas opisuje takmičarski duh fudbalera fanovi, krvoločne ubice svijeta. Takođe, sportski jezik je ukaljan agresivnom terminologijom: protivnik je slomljen, krvavi susret, rovovski rat između njih dvojice bendovi itd. Nije svaka agresija nasilje, ali svako nasilje je agresija. Ovo su spontano prihvaćeni obrasci ponašanja koje navijači rade. Nasilje je napad u kojem povređuju ljude, ugrožavaju njihove živote ili uništavaju stvari. Rečeno je da je huligan on je razbijač stadiona. Huliganizam je slavljenje nasilja i odlika savremenog stila život. Ime je dobio po izvjesnom irskom kriminalcu Patricku Huliganu koji je osuđen na smrt u Londonu 1898. Kasnije je ovo ime bilo prototip skitnice, a danas se sve više povezuje sa uništavanjem stadiona. Huliganizam je nepromišljen, beskorisan, besmislen čin,

¹⁵ Pisapia Giovanni (2016) Transport Security Project (TSP) Methodology during Major Sport Events, Fascicolo 3, Sicurezza, Terrorismo e Società/Security, Terrorism Society, International Journal of the Italian Team for Security, Terroristic Issues and Managing Emergencies.

praćen opštim izrazom prezira prema pojedinca ili društva u cjelini i podrazumijeva jasan prezir prema društvu. Također znači nepristojno psovanje na javnim mjestima, vrijeđanje, uznemiravanje i druge slične radnje kojima se remeti javni red i mir građana. Nasilje je svako ponašanje koje prijeti sljedećem: - upotreba sile ili njena primena, - direktnim ili indirektnim izlaganjem ili oštećenjem tijela i moralni integritet osobe, nezakonitim i neovlašćenim uništavanjem stvari. Uzroci nasilja i agresije u sportu objašnjavaju se na različite načine: - Prvi je nemogućnost ostvarivanja punog postojanja što dovodi do: egzistencijalna dezorijentacija i pribjegavanje sredstvima za postizanje ciljevi koji nisu dočekani s odobravanjem. Kultura siromaštva, visoka nezaposlenost i male šanse za društveni napredak su veoma važne uzroci nasilja i agresije. Pitanje dosade treba uzeti u obzir i Faktori koji opterećuju i ugrožavaju mnoge, posebno mlade ljude. - Poremećaj sistema vrednosti, destrukcija, slom, doprinosi procvatu agresije i nasilja. - Devijantni model agresije i nasilja objašnjava se anomijom i neorganizovanošću društva. Društvene norme ne mogu zaustaviti pojedinca ambicija, a zatim pada u anomiju, koju karakterišu nedosljednost i stanje neravnoteže. - Agresiju i nasilje objašnjava subkulturni model, tačnije subkultura nasilja, koja postoji u obliku vrijednosti, uvjerenja, stavova i obrazaca ponašanja svojih pripadnika. - Publika je spremna na najgore ponašanje, samo pokazuje bezobrazluk emocije i manje krhka osjećanja, loše prosuđivanje, lako se nosi i on je vođen, nedostaje mu samosvijest, nedostaje mu samopoštovanje i osjećaj odgovornosti, itd. - Model imitacije zasniva se na uvjerenju da se učimo agresiji i nasilju.¹⁶ TV efikasno je sredstvo socijalizacije, ali se ipak ne može optužiti da je direktan uzrok nasilja, jer je samo faktor koji prenosi i pogoršava nasilje. - Model katarze zasniva se na pretpostavci koja kreira moderan stil života nemir, nemir i emocionalna napetost koju sport treba da izazove besplatno. Ova teorija seže do klasične Grčke. Model imperativne pobjede, u kojoj je slogan koji tako često čujemo sportska "pobjeda po svaku cijenu". Čim se među takmičarima jave jaki osjećaji konkurencije, publika postaje „mjesto susreta intenzivnih emocije” i svojevrsna tvornica osjećaja. - Profesionalni model ventilatora, istraživači napominju da navijači identifikacija sa klubom znači sve manje kako slogan postaje sve veći "Mi kao grupa." Za potvrdu, klub za koji to nije dovoljno cheer ionako već pobjeđuje da predstavi svoju grupu u najboljem svjetlu biti aktivan. Sve češće vidamo navijačke grupe koje imaju svoje ime, mjesto sastanka, brutalni obrasci ponašanja, pa čak i vlastiti stil, sistem vrijednosti i ikonotafije, uklj. Banjalučki supovi. Danas, zahvaljujući televiziji, sport postaje poseban spektakl. Današnja

¹⁶ Pisapia, Giovanni. (2017). Major Sport Events Safety and Security Framework's Core Elements.

sportska publika sve je više indirektna televizijska publika. TV uključen na taj način poprima karakter globalnog stadiona, a gledalac je često važniji od igrača Učesnici. Sport okuplja milione ljudi i sa sigurnošću možemo reći da sport ima više advokat od bilo koje političke stranke zajedno. Nasilje je univerzalno i najvažnije karakteristike našeg veka, prema kojem bi 20. vek trebalo nazvati "vekom" Nasilje nad prirodom, nad samim sobom, u politici, sportu, nad istinom, mišljenjem, djecom, ženama, demokratijom, nacijama itd. Nažalost, nanošenje bola drugim ljudima ispada normalno, uobičajena i svakodnevna pojava, i pored jedinstvenog i neverovatnog intelektualca moć i duhovni i materijalni razvoj, ali nadimak "životinja" je prikladan mnoge ljudske aktivnosti. Kao poseban oblik agresije, nasilje u svakodnevnom životu treba spomenuti nasilje u sportu. Ovi oblici nasilja su vrlo složeni i uznemirujući s obzirom na njihovu učestalost. Nasilje u sportu je novi trenutak, preveden kao sastavni dio istorije masa,

pražnjenje, pa čak i katarzično. Civilizovano društva nastoje da smanje nasilje i agresiju kao sredstva za rješavanje međuljudskih problema odnosi. Dakle, veliko je pitanje da li i mi tome težimo. Nasilje se nalazi u sama istorija („zlo po

sebi“). “Ponekad u svijetu nasilja ne ostane ništa nego nasilje. Pošto se osoba može obučiti, nasilje može ukrotiti osobu, ali ne i onu može ukrotiti i konačno se pomiriti sa ropstvom”. Posmatrano sa sociološke tačke gledišta Sa stanovišta nasilja, to treba posmatrati veoma široko, kao sve što ograničava i... ometa realizaciju i razvoj pozitivnih ljudskih sposobnosti. Nasilje nije lako sociološki objašnjeni, razlozi za to su brojni.¹⁷ Pa, u skladu s tim, treba napomenuti da Nasilje je staro koliko i čovjek i samo društvo, tehnološki napredak napreduje, a nasilje postaje sve masovnije, destruktivnije i djelotvornije. Nasilje ima sposobnost da poprimi najneobičnije i najrazličitije oblike i uđe najskrivenijim kutovima društvenog života, ali nije uvijek jasno vidljiv i lako prepoznatljiv, tako da mnogi njegovi aspekti i manifestacije ostaju nedostupni ili teški objektivno dostupna u naučnim istraživanjima. U okviru bio-nasilja - psihološki i socio-

¹⁷ Mataja, Ž. (1986). Kontrola treniranosti. Uvod u sportski trening (str. 121–124) Zagreb: Sportska tribina.

kulturni faktori se stoga moraju primijeniti u njegovom istraživanju složeni, transdisciplinarni pristupi koje je vrlo teško postići kada: neguje se jasna podjela rada i specijalizacija između i unutar naučnih disciplina, Čiji bi to trebao biti predmet proučavanja. U svom imenu nosi nasilje pojam "snaga", međutim, ne možemo se ograničiti na upotrebu fizičke sile, tj očigledno moraju uključivati psihološke oblike nasilja. To je upotreba nasilja ne samo nad čovjekom, već i nad drugim živim bićima, pa čak i protiv stavova, simboli. Nasilje je negativna društvena pojava, ali u njemu postoje okolnosti i uslovi za koje je ne samo neophodno i neizbežno, već i poželjno. "Još uvijek je Sigmund Frojd, tvrdio da je nasilje osnova i ljudske ontogeneze i filogeneza. U središtu njegove psihoanalitičke teorije društva je premisa da na samom početku civilizacije postoji dvostruko fundamentalno nasilje: iznutra primitivne horde, otac svoju moć zasniva na upotrebi grube sile za manipulaciju svakakve užitke i izbacuje svoje odrasle sinove iz grupe, a ti se sinovi pobune, ujedinjuju, ubijaju i jedu oca, uspostavljajući tako prvo ljudsko društvo u obliku anarhija. Ali, ubivši oca kao predmet ljubomore i mržnje, oni su istovremeno identifikuje se sa njim, jer je svaki od njih, jedući deo očevog tela, prisvojio sebi i deo njegove moći. Totemski ritual je samo neka vrsta komemoracije ili ponavljanje ovog čina, u kojem žrtva totema sada igra ulogu oca." Većina današnjih sociologa na nasilje gleda kao na anomični i devijantni društveni fenomen.

3.2. Društveno okruženje i nasilje u sportu

Od razlikuje tri različita tipa društva:

1. društva koja potvrđuju život,
2. nedestruktivno-agresivna društva i
3. destruktivna društva.

U prvim je njihova uloga najviše naglašena idejama, običajima i institucijama u razvoju života u svim njegovim oblicima. Nivo neprijateljstva, nasilja i okrutnost je ovdje minimalna, nema strogih kazni, kriminala skoro da i nema, i institucija rata ne postoji ili igra sporednu ulogu. Drugi sistem dijeli s prvim osnovni element nedestruktivnosti, ali se od njega razlikuje po tome što jesu agresije i rata, iako ne centralno, značenje normalnog događaja, kao i šta u ovim društvima postoji konkurencija, hijerarhija i individualizam.¹⁸ Za treći sistem karakterizirano

¹⁸ Cohen, A. (1955.) *Delinquent Boys: The Culture of the Gang*. New York: Free Press.

visokim međuindividualnim nasiljem, odnosno destrukcijom, agresijom i okrutnošću između ljudi unutar plemena i drugih plemena, praćeno ratnim zadovoljstvom, zlobom i obmanom. Ovdje je velika konkurencija i veliki rat. Ovo potvrđuje pretpostavku da je agresija prvenstveno socio-kulturne. Brojne naučne studije su pokazale da vrsta i stepen agresivnog ponašanja umnogome zavisi od djetetovog odgoja i od reakcije okoline do ispoljene agresije. Problem je u tome što nasilje u svojoj dubini i složenosti, ali i u obliku... manifestacije daleko prevazilaze mogućnosti svjesne kontrole i racionalnosti oblikovalo je ljudsko ponašanje kroz socijalizaciju i ono što ulazi u samu ontologiju društvene borbe. Sigmund Frojd tvrdi da je nasilje u samom korenu kako Ontogeneza i filogeneza čovjeka. Što se Fromma tiče, on to smatra modernim civilizacije sa svojim kultom neživih stvari i trkom za materijalom vrijednosti nužno proizvode nasilje i destruktivnost, te mehanizme bijega sloboda: autoritarnost, destruktivnost i konformizam.¹⁹ Dihotomija između zajednice i politička država je dovela do toga da se ovdje projektuju sva društvena osjećanja država koja postaje idol, sila iznad čoveka. Ljudi slušaju država kao oličenje sopstvenih društvenih osećanja u privatnom životu pate od izolacije i usamljenosti. From misli da je izlaz u objektu... zdravo društvo u kojem će privatni i društveni život čovjeka biti isti i u kojem će on biti vrijednosti bića (sloboda, kreativnost, kritika) imaju prednost nad vrijednostima imati, tj. imati stvari, živa bića i ideje. Problem je što najnaprednija moderna društva sve više teže posedovanju, a sve manje njemu. biti. O tome svjedoči ogroman porast svih vrsta nasilja u njima. Tu smo vraća se na pretpostavku da je nasilje temeljna komponenta čovjeka i čovjeka društvo. Rene Girard kaže: „Nasilje je srce i skrivena duša sveca i žrtve kao sastavni dio svake religije, ona je instrument prevencije u borbi protiv nasilja.” Samo nasilje se ovdje vidi kao vrsta podmukle zarazne bolesti lako preuzima kontrolu i što je još opasnije ako smo uvjereniji da uspijeva mi kontrolišemo. Prema Žiraru, društvo se zasniva na određenim zabranama i razlikama koje postoje koje proizilaze iz preusmjeravanja i prevencije primarne i fundamentalne agresije nasilja u kojem je obred žrtvovanja igrao ključnu ulogu. Društveni funkcija žrtvenog obreda bila bi da spriječi nasilje i kaos, i stoga je nastala koja bi ugrozila same temelje društva. Žrtva u prvom nastoji da razriješi podjele, rivalstvo, ljubomoru i svađe između rođaka uspostaviti sklad u zajednici i obnoviti jedinstvo društva. Sve ostalo na prvom mestu? religija i mitologija kao i sva kultura proizlaze iz njih i mogu biti s njima povezane tim. Fundamentalno nasilje je početak svega što je najdragocjenije ljudskom biću i

¹⁹ Bartoluci, M. (2002, January). Introduction to the management of sport and tourism. In 3rd International Scinetific Conference " Kinesiology New Perspectives".

do čijeg ponašanja mu je najviše stalo. Upravo to, ali u prikričenom i transponiranom obliku afirmišu svi mitovi o postojanju, koji se svode na prepričavanje kako neko mitsko stvorenje je ubijeno od strane drugih mitskih bića i ovaj događaj se vidi kao fundamentalni za kulturni poredak, ne samo da obredi potiču od mrtvog božanstva ali i bračna pravila, zabrane i svi oblici kulture koji čovjeka čine muškarcem. Nasilje nije slučajna, prolazna, niti povremeni pratilac, društva i kulture, već njihove strukturne karakteristike. U društvenoj i sociološkoj misli je ovo Odavno je uočeno da je usko povezano sa nastankom osnovnih društvenih institucija, kao i razvojem svih važnih društvenih procesa.²⁰ Čak su teoretičari prirodnog prava i društvenog ugovora smatrali da ste: najvažniju globalnu instituciju i organizaciju stvorenu za prevazilaženje prvobitno prirodno stanje stalnog sukoba i opšteg nasilja. Hobbes posmatra nasilje kao trajno i neizbežno obeležje čoveka i društva koje proizilazi iz činjenice da se ljudi vode istim težnjama, pri čemu su objekti koji mogu da zadovolje te težnje ograničeni tako da kombinacija stalnih želja i nedostataka izaziva žestoko rivalstvo između ljudima i težnji za samodominacijom, što dovodi do opšte nestabilnosti i nosi rizik od međusobnog uništenja. Mnogi drugi teoretičari su primijetili nasilje kao bitna karakteristika društva, posebno onih koji su tu ulogu isticali sukoba u društvenom životu. Iako postoje značajne razlike između teoretičara, njihovo razumijevanje bi bilo: može se svesti na nekoliko osnovnih postavki:

1. Svako društvo u svakom trenutku i u svakom periodu svog postojanja podložan promjenama, što znači da je društvena promjena najvažnija i generalno, i da je svaki sistem barem potencijalno nestabilan.
2. Svako društvo u svim svojim elementima sadrži kontradikcije i sukobe što znači da je društveni sukob prisutan svuda i da je društvene prirode ravnoteža i integracija samo prividna ili privremena.
3. Svaki segment društva može i doprinosi njegovoj dezintegraciji i promjeni, kao što se može promijeniti i sam.
4. Svako društvo se oslanja na prinudu nekih svojih članova druge i takozvane zajedničke vrijednosti ili ne postoje ili su nametnute.

Ralph Dahrendorf smatra da su društveni sukobi koje on definiira prilično široki imaju kreativnu moć društvenih promjena. Jer rastu iz prisile za teorija društvenih promjena je ključna

²⁰ Fried, G., i Kastel, M. (2020). Managing sport facilities. Human Kinetics.

za sukobe društvenih klasa jer oni najdirektnije ugrožavaju osnovu prisile. Kao element društvene strukture i Faktor koji uzrokuje promjenu, klase su vezane za moć i distribuciju moći. Dole za razliku od moći, koja je povezana sa ličnim kvalitetima pojedinaca, moć je uvek tu vezane za društvene pozicije i uloge. Značenje i društvene posljedice Konflikt je u tome što oni podstiču promjene u globalnim društvima i njihovim dijelovima Čemu i oni mogu doprinijeti očuvanju sistema. Klasni sukob je samo jedan od njih takozvane pokretačke snage društva, a temeljna dimenzija klasne strukture je moć, jer svako globalno društvo ili neki njegovi uži segmenti čine ukupnost negativnih i pozitivne vladine pozicije. Za početak, oni su društvena i ekonomska sila različita, kao i činjenica da svaki prati određeni oblik vladavine. Darendorf kritikuje Marksov dihotomni klasni model zasnovan na kategoriji privatnog vlasništva. By prema njemu, društvo je podijeljeno na neprijateljske klase jer oboje " oni nemaju moć, a ta moć je uvek dihotomno podijeljena. Klase su međusobno suprotstavljene društvene grupe koje karakteriše učešće u upravljanju ili isključenje s vlasti pod bilo kojim savezom moći.²¹ Otuda jedna globalna društvo se sastoji od nekoliko vladajućih i podređenih klasa u kompaniji, državi, institucije, crkve, sportski klubovi i dr. čiji osnov i način formiranja nisu identičan. Identificirati i istražiti prirodu i oblik sukoba neophodno je sve ove različite faktore povezati sa intenzitetom i nasiljem kao njihovim osnovnim karakteristikama. Prvi slučaj se odnosi na potrošnju energije i stepen uključenosti strana u sukobu, drugi na oblike ispoljavanja i sredstva koja se koriste u obračunu sa protivnikom. Primjenom ovih kriterija uspostavlja se kontinuirana skala, od mirovne debate do debate građana rat. Pored opštih strukturalnih uslova, na sukobe utiču i neki specifični faktori koji mogu biti u pozitivnoj ili negativnoj korelaciji sa njihovom snagom i nasiljem. Među njima se ističe važnost regulisanja klasnih sukoba u demokratijama društva sa stanovišta smanjenja njihove ozbiljnosti. Većina današnjih sociologa radije vide društvene sukobe i nasilje kao anomično i devijantno društveno izgled nego kao najvažniji preduslov i mehanizam društvenih promena. Dirkem je svakako rodonačelnik takve interpretacije društvenih sukoba. On u svom "Principi sociološke metode" uzimajući općenitost kao vanjsko obilježje normalnosti pojave, naglašeno je da je neka društvena činjenica normalna za specifičan tip društvenog, kada se u prosjeku prenosi na društvo tipa koji se promatra u odgovarajuću fazu njihovog razvoja. Durkheimova poznata teza je: kriminal je normalan ako je u prosjeku za dati tip društva. Dirkemova razlika između normalnog i patološkog trebala je

²¹ Masterman, G. (2009). Strategic sport event management. Oxford, UK: ButterworthHeinemann.

biti, između ostalog, služi za definisanje koncepta anomije kao jednog od ključeva sociologije objašnjenje nasilja. Pod anomijom se općenito podrazumijeva stanje dekompozicije, tj nepostojanje društvenih normi. Durkheim označava situaciju odsutnosti ili nedjelotvornost društvenih normi koje ne osiguravaju solidarnost i funkcioniranje" sistem. Stanje anomije se obično povezuje sa masovnim oblicima ispoljavanja devijantno ljudsko ponašanje. Na društvenom nivou ovo stanje je najčešće kada se prelazi iz jednog društvenog sistema u drugi, a to je na pojedincu uglavnom vezano za iznenadnu promjenu materijalnog (osiromašenje), socijalnog (zatvor), građanskog (gubitak građanskih prava), profesionalnih (gubitak) posao), brak (razvod, bolest, dugo odsustvo, smrt supružnika), stanovanje (beskućnici) ili teritorijalni (selidbe), status a u najstrožem oblik se manifestuje kroz ubistvo ili takozvano anomično samoubistvo. Robert Merton smatra da je napetost koja se javlja kod pojedinaca ili je važna za razvoj anomije društvene grupe u kojima vrijede općeprihvaćene norme i vrijednosti nesklad sa društvenom stvarnošću. Devijantno ponašanje, po njegovom mišljenju je manifestacija jaza koji postoji između kulture – nametnutih težnji a društveno strukturirane mogućnosti. Merton razlikuje pet mogućih načina na koje može se reagovati na kontradikcije koje postoje između društveno prihvatljivog vrijednosti i ograničena sredstva za njihovu implementaciju, a to su: konformizam, inovativni, ritualni, pokorni i buntovni.²² Konformista je onaj u kome pripada većini ljudi i takođe prihvata dominantne društvene norme i vrednosti uobičajeni načini njihovog postizanja, bez obzira da li oni sami uspijevaju ili ne br. Inovatori se drže prihvaćenih vrijednosti, ali koriste pogrešne ili nezakonite vrijednosti mjere u njihovoj implementaciji, kao u slučaju kriminalaca koji se bogate trgovinom ljudima ilegalne aktivnosti. Ritualisti mehanički slijede utvrđena pravila za njihovo dobro, ne dovodeći u pitanje njihovu svrhu ili vrijednosti iza njih i uglavnom su posvećeni rutinskim zadacima koji im gotovo ništa ne daju izgledi za uspjeh i promociju.²³ Odustajanje, odnosno oni koji potpuno odustanu odlaze konkurencije odbacivanjem važnih vrijednosti i uobičajenih mjera iza realizujući ih i obično žive u izolaciji i izolaciji. Pobunjenici odbijaju dominantne vrijednosti i standardne mjere za njihovo implementiranje uz spremnost na njih zamjena potpuno novim obnovom društvenog sistema u cjelini kako bi oni obično postavljaju radikalne političke zahtjeve. Sociološke analize potvrđuju da nasilje ima uporište ne toliko u instinktivnoj osnovi čoveka koliko u istoriji." uređeni

²² Magnane, G. (1964). *Sociologie du sport: situation du loisir sportif dans la culture contemporaine*. Paris:Gallimard.

²³ Bitencourt, L. (2011). *The security challenges for the 2016 Rio de Janeiro Olympic Games*

sociokulturni okvir njegovog života i rada. Sama mastifikacija društva izražava se prvenstveno kroz gomilanje ljudi u velikim urbanim aglomeracijama u nemogućnosti da im se obezbijede odgovarajući ekonomski, socijalni i socijalni uslovi. kulturni uslovi normalnog života predstavljaju idealnu osnovu za širenje nasilja i povećavajući njegov intenzitet. Dodajte tome još prisutnije i pogubnije djelovanje masovnih medija pomoću kojih se odvija industrijsko oblikovanje duha i kreacije paralelne, virtuelne stvarnosti, zahvaljujući kojima je simulacija i inscenacija događaja ne samo dovode do ubrzanog isteka značenja, ali i stvaraju događaje (usmjerene, umjetno montirana stvarnost postepeno postaje jedina realnost) i svi će je razumjeti važniji elementi koji objašnjavaju rastuću agresiju, nasilje, destrukciju i samouništenje.²⁴ Naravno, pitanje nasilja u društvenim i državnim odnosima, bez kojih se ne mogu razumjeti ni oni koji su u njima. Ne ulazim ovom prilikom s obzirom na ovu vrstu nasilja, dovoljno je reći da Kant još uvijek ima međudržavne odnose "okarakterizirani kao stanje stalnog rata jer se ponašaju "kao divljaci bez" prava" i kada nisu u otvorenom ratu, države se ponašaju po zakonu jačeg. To najbolje potvrđuju iskustva 20. vijeka, koji nije samo vijek tehnički i tehnološki napredak bez presedana, razvoj demokratije i velika kulturna i duhovna dostignuća, ali i doba masovnog nasilja i razaranja, posebno oličenog u svjetskih ratova i totalitarnih diktatura.²⁵ Nasilje uključuje sve ove radnje i aktivnosti koje se mogu označiti kao upotreba sile ili prijetnja upotrebom sile od: subjekt (počinilac) u odnosu na objekat (žrtvu), bez obzira na vrstu sile radio na nanošenju bola ili izazova žrtvi, direktno ili indirektno straha i patnje kako bi njeno ponašanje bilo pod kontrolom izvršioca. Tako široko razumijevanje pokriva sve njegove oblike (fizičko i mentalno, racionalno i iracionalno, direktno i indirektno, individualno i društveni, tekući i dugoročni, masovni i individualni, eksplicitni i implicitni, grubo i delikatno), sve njegove manifestacije (na mikro, mezo i makro nivou) i sve njegove nosioce i predajnike. Pri tome, iako nasilje treba razlikovati kao: samostalni motiv i upotreba sile kao odgovor na ranjivost, čak iu ovome u potonjem slučaju, upotreba sile se može smatrati opravdanom samo na osnovu: pod pretpostavkom da ispunjava nekoliko važnih uslova:

1. da je takva upotreba sile neophodan odgovor na vanjski izazov usmjerenih na ugrožavanje ljudske egzistencije i osnovnih humanističkih potreba, vrijednosti i normi na kraju mirne i

²⁴ Fried, G., i Kastel, M. (2020). Managing sport facilities. Human Kinetics.

²⁵ Muminović R., Etos i ljudska egzistencija, Sarajevo, Veselin Masleša, 1989.

poduzete mjere u datoj situaciji, a prije svega ovo koji imaju za cilj da odvrate - testirani su i pokazali se nedjelotvornima,

2. da upotreba sile slijedi strogo utvrđena pravila, a to su: unaprijed određene i poznate i prihvaćene od strane demokratske većine, pod uslovom da postoje pouzdani i djelotvorni mehanizmi za praćenje, nadzor i kažnjavanje svih u procesu upotrebe sile krši primjenjiva pravila, koja opet moraju biti predmet kontinuiranog pregleda i stalnog poboljšanja,

3. da međusobna primjena sile, ni po obimu ni po intenzitetu, ne prelazi: granice samoodbrane, što je uvijek slučaj utvrđeno u skladu sa važećom zakonskom procedurom, odnosno da se pridržava iste reakcija ne dozvoljava ispoljavanje agresije kao samostalnog motiva, koji prisutnost se može prepoznati nerazumno ili pretjeranom i nesrazmjernom upotrebom sile, praćeno radošću ili barem ravnodušnošću prema bolu i patnji žrtve, kao i uživanju u samom činu rušenja i uništenja i njihovih posljedica.²⁶

Jedan od najtežih problema u sociološkom objašnjenju nasilja proizlazi iz: Činjenica da dominantne društvene snage, na ovaj ili onaj način, nameću svoje razumijevanje šta će se smatrati normalnim, legalnim, prihvatljivim ili poželjnim šta je sa nenormalnim, nezakonitim, neprihvatljivim ili nepoželjnim ponašanjem. Antropološke i sociološke analize pokazale su da je nasilje neophodno" komponenta čovjeka i društva, a ne dio njihovih sekundarnih troškova. Nasilje u sportu može se posmatrati prvenstveno kao nasilje nad igrom, a nasilje nad igrom kao oblik nasilja nad ljudima, jer je igra jedna od osnovnih ljudskih karakteristika. Ljudski problem u igri je također svjetski problem.²⁷ Odbacujući tumačenja koja igru vide kao antitezu rada i "ozbiljnog života" općenito, napominje Fink da pripada strukturi suštine čovekovog opstanka. Jedan od najvažnijih razloga Ono što igru čini teškom za definiranje je činjenica da u svemu postoje djelomično skriveni elementi igre oblasti života. Igra je dimenzija postojanja usko isprepletena sa svime druga područja života: homo ludens, homo faber, homo politicus ili homo Economicus nisu tako kruto odvojeni. Fink ističe da postoji samo malo mogućnost čoveka uopšte. Prema njegovim riječima, svijet je igra bez igrača, a čovjek je istovremeno i igračke i igračke. Igra koja povezuje čovjeka sa svijetom je stvarna i nestvarna u isto vrijeme. On je u

²⁶ Pavićević V., Osnovi etike, Beograd, Bigz, 1984. 13. R. Čulijanoti, Sport – kritička sociologija, Clio, 2008.

²⁷ Magnane, G. (1964). Sociologie du sport: situation du loisir sportif dans la culture contemporaine. Paris:Gallimard.

igri doživljavajući sreću stvaranja, tu se otvaraju sve mogućnosti. To daje iluziju sloboda i ograničen izbor, ali samo kroz iluziju, tj. kroz nestvarno. Igra daje priliku da se otrgnemo od stvarnosti.²⁸ Po Finkovom mišljenju, može se razlikovati nekoliko strukturalnih karakteristika ili momenata igre, i to: zadovoljstvo, značenje, zajednica, pravila, igračka, uloga, svijet igre. Među njima se ističu principi koji su suštinski deo svake igre. Igra je spontanost puna radosti, jeste ne odvija se bez pravila, igra je povezana sa pravilima igre. Kostos Axelos proglašava da je sve igra, čak i ono što nije igra: mit, religija, politika, poezija, nauka, tehnologija.

Po njegovom mišljenju, to je igra koja povezuje manifestacije logosa i pradžija. Poput Finka i Akselosa, on misli da su oni jezik, posao, ljubav smrt, borba, moć i igra, osnovne sile koje pokreću čovjeka i svijet. Krećući se u okviru posebno shvaćene filozofije igre, holandski historičar kulture i filozof Johan Huizing u svom čuvenom djelu "Homo ludens" čovjeka definira kao stvorenje za igru. Po njegovom mišljenju, ljudska kultura je izrasla i razvila se iz igre, igra je u tom smislu starija od kulture. Niža vrijednost igre graniči s višom vrednost stvarnosti. Da biste razlikovali formalne karakteristike igre, možete se ograničiti za društvene igre ili druge oblike zabave. Ako sve ide ovako, postoje tri trenutak ili karakteristike igre otkrivaju najvažnije elemente:

1. igra je slobodan čin, slobodna je, sloboda je;
2. Igra nije obična, baš kao i stvarni život, znači ući u jednu jedinstvenu privremena sfera aktivnosti sa određenim sopstvenim težnjama. Igra stoji izvan procesa trenutnog zadovoljavanja potrebe i želje, rekla je prekidajući proces, svijet igre je poseban svijet i svijet tajni;
3. Igra se odvija u određenim vremenskim i prostornim granicama. Razlikuje se od svakodnevnog života po mjestu i trajanju. Ultimate and ograničenje je njegova bitna karakteristika, igra ima početak i postoji kraj igra.

Igra je tako besplatna akcija koja ohrabruje i daje samopouzdanje vrijeme i prostor koji se odvija prema određenim pravilima i oživljava ono što je društveno veze i samo je umotana u misteriju ili masku i odvojena od običnog svijeta kao nešto odvojeno. Igra stvara red, to je red, odstupanje od reda kviri igru, oduzima joj smisao i čini je bezvrijednom. Svaka igra ima svoja pravila koja odrediti standarde za privremeni svijet koji igra odbacuje. ja sam kršeći pravila, svijet igre se

²⁸ Pavićević V., Osnovi etike, Beograd, Bigz, 1984. 13. R. Čulijanoti, Sport – kritička sociologija, Clio, 2008.

urušava.²⁹ Važno je da se pravila ne menjaju tokom igre, jer i da postoji jasna kazna za njihovo kršenje ili zaobilaženje. Budući da je jedan od najosnovnijih trenutaka ljudskog života, igra se u ovom smislu može definirati kao dobrovoljni čin ili aktivnost koja se odvija u određeno vrijeme. ili prostorne granice, prema dobrovoljno prihvaćenim, ali bez izuzetaka, obavezujućim pravilima, čiji je cilj sam po sebi i praćen osjećajem napetosti, radosti i svijesti da je to nešto drugo od običnog života. Kajoa misli da igra formalno značenje, što znači da nije unaprijed određeno i da se njegov sadržaj može definirati kao aktivnost koja je:

1. besplatno - što znači da igrač ne može biti prisiljen na to igra ne gubi brzo karakter atraktivne i vesele zabave,

2. izolovan - što znači da je ograničen preciznim i unapred određenim granicama vremena i prostora,

3. neizvjestan - što znači da se tok i ishod igre ne mogu unaprijed predvidjeti, jer je inicijativa igrača nužno oslobođena nužnosti izmišljanja;

4. neproduktivan - što znači da igra ne stvara dobro, nema bogatstva, niti sve vrste novih stvari, osim prenosa vlasništva u krugu igrača tako da ishod bude isti kao na početku događaji;

5. Propisi - što znači da je igra podložna vanrednim propisima obične zakone i uvesti novi i jedini zakon koji je neko vrijeme na snazi,

6. izmišljena - što znači da je zabava praćena specifičnom svjesnošću žanra stvarnost sekundarna u odnosu na sadašnji život. Kajoa tako misli sortiranje se može izvršiti na osnovu dominantne zajedničke karakteristike karakteristične za vrstu igre o kojoj je riječ. Stoga sve igre svrstava u četiri kategorije: agon (takmičenje), alea (šansa), mimikrija (pretvaranje) i ilinj (ekstaza).

Ako se ovome doda način igre, sve igre se svrstavaju u jednu skala, čiji se prvi stub zove payi, što znači zajedničku osobinu odmora, nestašluka, slobodne improvizacije nekontrolisane fantazije. I još jedan ludus koju karakteriše rastuća potreba za afirmacijom anarhije i hirovitosti proizvoljnim konvencijama, imperativima, namjerno nezgodnim i stalno Osnovni vezovi su oni u što se može utvrditi temeljnom vezom pravila igre, uklj. između agona i piva, koji su paralelni i komplementarni, i između mimike i ilinije. Slučajne vezanosti su one koje postoje između

²⁹ Mitrović Ljubinko, Mrvić-Petrović Nataša, Prekršajno pravo, Banja Luka, 2007.

sreće i vrtoglavice, tj. alea i ilinja i takmičenja i kostime, tj. agona i mimike, gdje se mogu spojiti jedno s drugim bez štetnih posljedica. Odbijene veze su one koje postoje između takmičenja i vrtoglavice, tj. agona i ilindža kao i sreća i prerusavanje, tj. alea i mimikrija.³⁰ U prvom slučaju, vrtoglavica se ne može kombinovati sa konkurencijom kakva jeste ograničen pravilima tako da ne izgubi svoju pravu prirodu preko noći. postaje sve težim postavljanjem sve težih prepreka koje će mu pomoći da postigne željeni cilj učinio je to što je moguće napornijim, ali put bi i dalje bio savršeno beskorisan zahtijeva sve više truda, sve više strpljenja i vještine. Kajoa vjeruje da se takmičenje, sreća, prerusavanje i vrtoglavica ne moraju pojaviti izolovano, ali ovo oni takođe mogu kombinovati svoje karakteristike. Prema njegovim riječima, postoje tri moguće kombinacije veza: osnovna, nasumična, zabranjena. Dok je u drugom slučaju veza nekompatibilna jer alea znači puna i savršeno pokoravanje cilju, a to je suprotno od bilo kakvog prikrivanja ili obmane. Zato nas zabranjene veze vode u sferu perverzije igre, tj poništavanje njegovih bitnih karakteristika kako je prethodno definisano. U agoniji, igrač računa samo na sebe i izgara, ali računa na sve osim sebe i predaje mu se nedostižnim silama, oponašajući to zamišlja on je neko drugi i on izmišlja neki izmišljeni svet, sa ilindzom gasi žed privremeno narušavanje stabilnosti i ravnoteže tijela kako bi se izbjegla tiranija vlastite percepcije za povećanje samosvijesti. U osnovi perverzija igre nastaje pri mešanju igre sa svakodnevnim životom predstavlja opasnost da će sama priroda igre biti uništena. Izobličenje igre je zbog istovremeni nedostatak kočnice i zaštite. Dozvoljeno je igrati najozbiljniju igru, da je u njemu čovjek iscrpljen do krajnjih granica, da je sva imovina u igri, čak i život, ali u igri mora biti u stanju stajati unutar unaprijed određene granice i biti u stanju vratite se u normalu da biste ostali tamo gdje su pravila igre u isto vrijeme izolacija i oslobađanje više nisu važni. Kajoa smatra da nije pretjerano reći da je to sudbina jedna kultura se ogleda u igricama. To znači davanje prednosti agoniji, uličicama, izrazima lica i ilinju "utječe na odluke o budućnosti civilizacije". Generale dalji razvoj društva do danas u svim njegovim bitnim oblastima i dimenzijama zasniva se na beskonačno promenljivoj ravnoteži između zasluga (agona) i slučajevima (alea), iako druga dva pravila igre - prerusavanje i ekstaza - nikada nisu potpuno zamijenjena u njemu. Prvi izražava slobodu, hrabrost, ambiciju, promjene, lične zasluge i individualne sposobnosti dok drugo ostaje oblast geneza, naslijeđe, tradicija, kolektivni atributi materije. Christopher Las misli tako? sport je postao predmet masovne potrošnje i brzo gubi svoju iluzornost. Iluzija sport

³⁰ Perasović B., Bartoluci S. (2007) „Sociologija sporta u hrvatskom kontekstu“, U: Sociologija i prostor, 175 (1): 105–119.

je na udaru svih: igrača, promotera i gledalaca. Igrači žele da se predstave kao animatori i na taj način negiraju ozbiljnost sporta. Promoteri ohrabruju fanove da ostanu ljudi pratioci. Čak i u sportu, gde je nekada bilo dostojanstva, kao recimo u tenisu pa se sportska takmičenja pretvaraju u spektakl. Povezivanje igrača i ne samo da razbija potrebnu udaljenost gledatelja između njih, već i otvara prostor za ispoljavanje različitih oblika nepredvidivog nasilja, uključujući i nasilje nad sama igra. Kako svako društvo ima sport kakav jeste, samo sportsko nasilje ne može biti ništa drugo do segment nasilja u društvu. Ako su moderna društva organizovana na principima konkurencije, komercijalizacije, standardizacije, masovnosti, otuđenja itd., onda sport ne može počivati na bitno drugačijim osnovama. Militaristi sve više promovišu nasilje i ekskluzivnost modernog sporta vrijednosti i potiskuju one humanističke. Sport tako postaje ne samo vrsta industrije, već i oblik rata. Korupcija u igri kvari osobu i nema mnogo koraka do samouništenja.³¹

3.3. Kako prevazići nasilje u sportu i javnim događajima

³¹ Pisapia Giovanni (2016) Transport Security Project (TSP) Methodology during Major Sport Events, Fascicolo 3, Sicurezza, Terrorismo e Società/Security, Terrorism Society, International Journal of the Italian Team for Security, Terroristic Issues and Managing Emergencies.

Umrla je dvanaestogodišnja devojčica Adrian Čurka. Bila je gimnastičarka, jedno od "čuda" rumunske gimnastičke industrije. Ona je izdahnula dolazi od povrede koju joj je u ljutom bijesu nanio njen trener George Florin, jedan od onih "prosvetitelja" koji su "stvorili" Našu Komandu i na kojoj ona počiva svjetske gimnastike i sporta općenito. Čini se da ovakve vijesti više nikoga ne uzbuđuju. Pogotovo oni koji su u svijetu šou biznisa. Jer smrt je odavno prošla postao je sastavni dio sporta. Stotine sportista izgube život svake godine, hiljade oni postaju osakaćeni... Dakle,

ovo nije ništa novo. Prava vijest je ko je sljedeći, hajde kada morate "ukucati", kada morate uložiti da biste dobili više, mnogo više. Da, on je još dete, ali šta da radite kada ova "luda deca" po svaku cenu žele da dođu do "slave" i novca. A da biste to postigli, morate se pridržavati zahtjeva "vrhunskog sporta". Put do "savršenstva" zahtijeva "savršenstvo" "A to znači sprečavanje rasta skeleta, sprečavanje seksualnog sazrevanja, co znači pravilan biološki razvoj kako bi se održala vitkost djeteta, toliko neophodna impresioniran sportskom birokratskom "elitom" koja definiše "ocene" i samim tim ljudska sudbina. Oni su ti koji vode računa da ne stagniraju u "napretku". Njihovi "koraci" ukazuju na put koji vodi "naprijed" naniže. U njemu sada, pored njega od njenih "čuvenih" prethodnika iz "vrhunskog sporta" leži mala Adrijana. Pokušala je da izvuče "zlatno" iz drveta na kojem su blistale "medalje" - i pala je, kao i mnogi drugi prije nje, u tamu ponora. Oni koji su posadili i okitili iskopano drvo Drvo raste, jama je sve dublja, klatna se njišu nad njim, sudaraju se, zveckaju smrt zavodeći one koji vide u jezivoj hladovini drveta koje pada, most koji ih vodi iz ništavila života. Jadnici su ti koji dokazuju da je moguće ići dalje. Kada je fašista Samaranč otišao u Bukurešt da rumunskom diktatoru Aaušeskuu uruči "Zlatni olimpijski orden", najveće priznanje u svijetu sporta, u znak priznanja za njegov "neprocjenjiv doprinos razvoju sporta i olimpijskog pokreta", bilo je samo pokazao da ne postoje "istok" i "zapad", ali postoje oni koji tlače i oni koji jesu potlačeni. Potvrđeno je da je sport način održavanja ustaljene pozicije poredak, međunarodni kapital i vladajući

politički centri moći.³² Samaranb je takođe znao koliko monstruozno funkcioniše rumunska sportska industrija šta je znao o zločinima vojne hunte u Seulu, koja je, uz njegovu punu podršku, nagrađen Olimpijskim igrama 1988. Ali je također znao da je očuvanje olimpijske piramide moći moguće samo ako je svaki njen dio čvrsto poduprt i da samo jedan iskopani kamen može ugroziti naizgled monolitni olimpijski bastion. Adrijanina smrt je simbolično ubistvo ljudskog bića. Njen trener nije hteo da je ubije telo, već njena ličnost. Nastojao je ostvariti ono što je primarni cilj sporta pedagogija: učinite svog "učenika" robotskom lutkom koja će nemilosrdno slijediti njegove upute. Dakle, radi se o instrumentalnom nasilju. Njegova "greška" je što je u jednom trenutku preterao... jedna od najprimitivnijih metoda narušavanja ljudskog dostojanstva, šta onda? nije koristio "suptilniju" metodu i "doveo" Adrijana do onoga što je uradio zahtevao od nje. Zabrinjava činjenica da mnoga djeca, kao i njihova djeca roditelji su prihvatili Florinovu metodu "ubeđivanja", verujući da će im to pomoći Izbaci. Uostalom, to se uklapa u zahtjeve sportske pedagogije, koja između ostalog vidi jednu od osnovnih mazohističkih (autodestruktivnih) konstrukcija uslovi za razvoj "vrhunskog sporta". Problem je u nabavci novih "Najbolji rezultati" su sve veća nesrazmjera stvarnim mogućnostima tijela. Fanatično suočavanje čovjeka s vlastitim tijelom postaje osnovni način da se... uništiti prirodnu odbranu tijela tako da se može prisiliti da: samodestruktivni napor. Trener je taj koji bi udarcem trebao "pomoći" igračima "Prevladajte trenutke obeshrabrenja", što znači kapitulirati prije pauze da napravite nastavio je da uništava svoj iscrpljeni organizam s novom žestinom. Ova "pomoć" uključuje sadističko ponižavanje čovjeka iz kojeg treba proizaći potreba za "dokazivanjem". ličnosti" u vidu maničnog napada na sopstveno telo. Adriana i njen ubica Florin imali su isti zadatak. Oni su se s bezumnim žarom predali vladajućem duhu destrukcije, da bi svako u svom carstvu stekao vladajuće vrijednosti. On nije djelovao kao slobodan čovjek, već kao ispružena ruka vladajuće moći koja se pojavljuje ne samo u obliku šake ili bića, već i u svim onim oblicima koji vode ka uništenju ljudskog tela i njegove ličnosti. Pogotovo Adriana nije ponašao se kao slobodan čovjek, ali kao ludo dijete koje vozi bolesno ambiciozni roditelji, beskrupulozni "sportski radnici", novinari i monsturni doktor - nije mogao ni da zna kuda ide. Ovaj sport je oblast kojima su ljudi na milost i nemilost kapitala, a politika govori sama za sebe ne postoji zakonska osnova da se spriječi eksploatacija sportista, posebno djece, za profitne i političke ciljeve. Zakoni o radu širom svijeta ograničavaju i zabranjuju rad djece. Uzimaju se u

³² Rowe, D. (2020). Sports. Dostupno na: <https://www.britannica.com/sports/sports> [18.06. 2022.]

obzir njihovo "zdravlje", "pravilan razvoj ličnosti", "pravo na srećno djetinjstvo" i "obrazovanje". U sportu, gdje počinje proizvodnja "šampiona". čak ni u predškolskom uzrastu ne postoje pravila koja ograničavaju vrijeme i trud za obuku djece. Štaviše, ne obraća se ni najmanja pažnja skladan razvoj djetetovih fizičkih i duhovnih sposobnosti je njegova cjelina fizički razvoj se prilagođava sportu za koji je dijete, prema procjeni "Stručnjak", "talentovan". Takozvana "rana specijalizacija", odnosno sistematska osiromašenje djeteta u najvažnijim godinama razvoja je jedno od osnovnih obrazloženje za "razvoj najboljih sportova". Dijete doslovno postaje "materijal" koji treba ga "rastegnuti" da jednog dana postigne željeni efekat. Kako „Obaranja rekorda“, čime se povećavaju zahtjevi pred mladima. Govoreći o "crnim" i "belim" sportistima, Irina Privalova, jedna od najbržih „Beli“ sprinteri sveta kažu: „Potpuno je netačno da su crnci i žene bolji u sprintu zbog svojih prirodnih vrlina. Od djetinjstva se žrtvuju samo jedno područje u životu, kao što je trčanje, pjevanje ili igranje i ne radi ništa sekunda. Priroda nam je uskratila bilo šta. Za to je potrebna samo dugotrajna stručna obuka. Imam praktično osmočasovni radni dan. To je moj posao i na to ga trošim koliko i ljudi iz drugih profesija. "Privalova, koja je inače" prve korake u sportu napravila sa tri godine, "tajnu" je na sažet način objasnila Sportski "uspjeh": što se dijete ranije u potpunosti uključi u sport discipline, veće su šanse da će "doći do vrha". to je monstruozno „Pedagogija“, ali ona tačno odražava stanje u današnjem sportu (društvu). Privalova, koja je svoju sportsku karijeru "krunisala" time što je postala marketarka na transparentu američke kompanije "Najk" nije navedeno koliko hiljada psihički i fizički osakaćena djeca "vrijede" profesionalnog ugovora. Nju zanima šta više djece u Rusiji će krenuti stopama djece u američkim crnačkim getima. Imati tebe zbog razmjera siromaštva i bijede u novoformiranoj kapitalističkoj Rusiji, Privalovoj imaće na raspolaganju veliki broj „darovite“ dece koja će za koru hleba i zaslijepljeni blistavim iluzijama, idite na olimpijski samit. Na kraju krajeva, ovo je način veu utaban. Hiljade unakaženih leševa već vise na liticama koje označavaju "poznato" Staljinov "put u budućnost". Sada je olimpijsku baklju preuzeo Adidas, "Koka-kola", "Najk", "Mercedes"... Kapitalistički koncerni prisvojili su svoje nasleđe "Realni socijalizam" i od juče "ambasadori" sovjetske birokratije režim je napravio svoje bilborde. Privalova nije ni spomenula "stimulaciju" znači "koji su dugi niz godina bili "motor" za postizanje" superiornosti" pilule, injekcije, hormoni, "specijalni tretmani", "doping u krvi" i tako dalje ono što današnja medicina i njeni monstruozni

doktori mogu ponuditi postaje sve više rijalitija i takozvanog "dječijeg sporta".³³ Svakim danom sve mlađi ljudi su na udaru neumoljivi imperativ "brže, dalje, jače". Iza ovog „principa napretka“ krije se sve nezasitna glad za kapitalističkom brigom za profitom. Globalni sportski biznis je već vrijedan preko 700 milijardi dolara godišnje do kraja ove godine starost bi trebala dostići 1.000 milijardi. Kada se setite onih dubljih kriza kapitalizma, razmjeri borbe za tržište, koji se zaoštavaju, postaju jasno je zašto se djeca s takvom bezdušnošću stavljaju na oltar uništenja. Sve nemilosrdnija borba za preživljavanje skida posljednje koprene "čovječnosti" kojima donedavno je kapitalizam, poput starih režima "real socijalizma", mahao da... otpuhao je rastući smrad koji je za sobom ostavio u "borbi za napredak".

3.4. Rezime

“Da bi svako nasilje bilo suzbijeno i svedeno na minimum Neophodna je reakcija vlasti na sprečavanje nasilja, kako preventivno tako i eliminaciono” razlozi koji dovode do ove pojave i represivno sankcionisanje nekih „Policija igra najveću ulogu u prevenciji i suzbijanju nasilja u sportu. Mišljenja o intervenciji policije su podijeljena, njih 85% opravdava, a 15% ne misli da samo pogoršavaju situaciju. Obično "najrevnosniji" i "fanatičniji" navijači ne opravdavaju policijsku intervenciju zbog prethodnog lošeg iskustva sa policijom. Pružanje sportskih događaja predstavlja jednu od redovnih dužnosti i zadataka policije da štiti pojedince i imovinska sigurnost građana i održavanje javnog reda i mira. Veliki sportski događaji imaju potencijal da ozbiljno naruše javni red i mir, eskaliraju nasilje i druge često uočene oblike nasilja uništavanje imovine, au težim situacijama vrlo često i eskalacija nasilja rezultira ličnim posljedicama, uključujući lakše i teške ozljede, au najtežim slučajevima situacije i smrt. Prethodno iskustvo u organizaciji sportskih događaja visokog nivoa Rizici su pokazali da pristup ovom problemu zahteva izuzetno visok nivo priprema, planiranje, organizacija, taktička priprema i obuka. „Stoga, zadatak policije u obezbjeđivanju sportskog događaja zahtijeva... sveobuhvatan pristup zasnovan na profesionalnosti, osnovnim operativnim planovima koje se zasnivaju na kvalitativnim procjenama sigurnosti”.

Na osnovu prethodnih nalaza izrađuje se sigurnosni plan koji treba: uključuje sljedeće:

³³ Perasović B. (2002.) „Sociologija subkultura i hrvatski kontekst“, U: Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja, 11 (2-3): 485-498.

1. vrsta događaja,
2. vrijeme događaja,
3. mjesto događaja,
4. trajanje demonstracije,
5. očekivani broj ljudi,
6. potrebna tehnička oprema i vozilo,
7. broj ovlašćenih službenih lica uključenih u iniciranje događaja.

Četvrti dio

4.1. Nogometni huliganizam i reakcija društva

Glavna tema ovog rada je da razjasni subkulturu fudbalskih huligana, tj Poreklo se može pratiti u ranija vremena, odnosno kompletna konstrukcija i afirmacija njenog identiteta Započeto sredinom 1970-ih, a završeno sredinom 1980-ih. to će raditi Ukazuje na to da postoji proces nastanka novog identiteta, novog načina života Uključuje muziku, sleng, stil oblačenja, stil hodanja itd. Vrijedi napomenuti da su počeci nogometnog huliganizma, odnosno devijacije ponašanja na fudbalskim stadionima, vraćaju se u daleku prošlost, verbalno ili fizički

nasilje kao vrhunac navijačkog izraza. Sedamdesetih do sredine 1980-ih navijačka publika je doživjela potpunu transformaciju. OD "Dvanaesti" igrač na terenu, na društvenoj subkulturnoj sceni, što izaziva gađenje i negodovanje javnosti velikim nemirima, borbama, udesima i razaranjima koja su skoro bila gotova dešavati svaki dan. Da biste sami mogli riješiti problem, prvo morate objasniti neki sociološki pojmovi kao što su: masa ljudi - gomila, subkulturne grupe, fudbal navijači, devijacija, devijantno ponašanje, huliganizam. Fudbalski huligani u ovom članku stavićemo ih u društveni kontekst i na osnovu informacija detaljnije objasniti njihov rad iz relevantne literature koju su napisali sociolozi koji su svojim naučnim pristupom pažljivo se bavio ovim savremenim društvenim fenomenom. Naime, u teoriji omladinske subkulture opšte je prihvaćeno da je ritual jedan od osnovnih konstitutivni elementi supkulturnog stila zajedno sa slengom i načinom odjeća ili muzika koja se najčešće sluša u određenom stilu. Grupe navijača sa svojim ritualima, obilježenim svojevrsnim simboličnim

"otporom", zatvorene su u uže generacijske okvire kao način da se izbjegne marginalizacija i beznadežna i frustrirajuća životna stvarnost, koja je izražena u društvenoj krizi koja je pogodila prve. Jugoslavija 1970-ih i 1980-ih - one koje su posebno pogodile mlade ljude. Navijači, koji se zatvaraju u svoje neformalne grupe i oblikuju specifičnu subkulturu životni stilovi kolektivno protestuju i odgovaraju na očigledne kontradikcije u vezi sa položajem mladi ljudi u društvu, zbog čega se osjećaju frustrirano i marginalizirano. Kultura uključuje sadržaj (pogled na svijet, uvjerenja, znanje, vrijednosti, ponašanje) jedinice), koje su sastavni dio vladajućeg društvenog sistema i kreiraju ovaj sistem legalan, odnosno kulturno normalan i poželjan (Čolić, 2006). Ona kao takva, dominantna vladajuća kultura pokušava da potisne uticaj mnogih drugih (pod)kultura. Sam koncept subkulture je prilično široka, ali općenito se može definirati kao skup specifičnih normi, pravila, obrazaca, ponašanje i stil života društvenog aktera čije se vrijednosti i norme djelimično razlikuju iz šireg društva u kojem živi (Perasović, 2002).³⁴ Mogućnost posmatranja navijača u širem kontekstu svakako bi bila dobro shvaćena pojmovi vezani za uzroke i načine oblikovanja omladinskih subkultura. Navijači su jedan od njih subkultura sa svojim prepoznatljivim uzrocima nastanka, manje-više predvidljivim ponašanja na fudbalskim terenima, odnosno niz razlika u zavisnosti od klime do politički uslovi rivalstva između klubova. Svaki subkulturni stil ima svoj sistem simbola, svoje načine izražavanja: jezik, odeću, nakit, način plesanja ili hodanja, sve što može obilježiti stil. Proces subkulturnog stila fudbalski huligan nastao je mnogo prije 1980-ih, iako tada u potpunosti potvrđeno kao takvo (Perasović, 2002). pojavu oblika ovog fenomena, ozbiljnost stvarnih, ali još mogućih, posljedica incidenata s navijačima i medijska pompa rasla je u javnosti - bila je izazov i za sociologe i za društvo, kao prije svega u Velikoj Velikoj Britaniji, pa čak iu drugim evropskim zemljama. Huligani su shvatili svoju afirmaciju specifičan stil subkulture (Perasović, 2002).³⁵

4.2. Plan obezbjeđenja sportskih i javnih događaja

³⁴ Perasović B. (2002.) „Sociologija subkultura i hrvatski kontekst“, U: Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja, 11 (2-3): 485-498.

³⁵ Perasović B. (2002.) „Sociologija subkultura i hrvatski kontekst“, U: Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja, 11 (2-3): 485-498.

Pružanje sportskih događaja jedan je od redovnih poslova i zadataka policije da štiti ličnu sigurnost i imovinu građana, kao i njihovo ponašanje javni red i mir. Veliki sportski događaji su potencijalna prilika ozbiljno narušavanje javnog reda i mira, eskalacija nasilja, drugi oblici nasilja ponašanje koje je često praćeno uništavanjem imovine, a u težim situacijama eskalacija nasilja vrlo često rezultira posljedicama po osobu, uključujući blaže i teže tjelesne povrede, a u najtežim situacijama i smrt. Dosadašnje iskustvo u organizaciji visokorizičnih sportskih događaja pokazalo je da je pristup ovom problemu zahtijeva izuzetno visok stepen pripreme, planiranja, organizacije i taktike priprema i obuka.³⁶ Potrebno je mobilizirati raspoložive resurse (ljudske i tehničke) za efikasno suočavanje sa eskalacijom; nasilje većih razmjera ili remećenje javnog reda i mira. Nakon saznanja o sportskom događaju - organizator događaja podnosi prijavu organu unutrašnjih poslova o organizaciji sportske priredbe u skladu sa Zakonom o javna okupljanja i javna okupljanja građana. Organizator događaja je obavezan u roku od 48 sati prije događaja prijaviti se Službi unutrašnjih poslova skupo. Na osnovu izvještaja, organ unutrašnjih poslova vrši ocjenu i ocjenu prirode grupe i na osnovu ovih činjenica donosi pozitivno ili negativno rješenje. Procjena sigurnosti sportskog događaja ovisi o vrsti događaji (fudbal, košarka, rukomet, itd.), zbog prirode događaja (prijateljska utakmica, ligaška utakmica, derbi) za prepoznavanje emocija optužbe navijača i samim tim mogućnost eskalacije nasilja, u očekivanom broju posjetitelja i njihovu strukturu, smjer kretanja grupa navijača i njihove planiranje na mjestu održavanja sportskog događaja, procjena eskalacije nasilja, mogućnost upotrebe pirotehničkih sredstava, prikupljene informacije i operativne znanja iz oblasti o mogućim pripremnim aktivnostima i pripremi potencijala sukoba, procjenom stepena prijetnje od izvora i oblika prijetnje (društvene, prirodne, tehničko-tehnološke, oružane, nenaoružane, političke, ekonomske, kriminalne i dr.).

Plan operativne sigurnosti zasniva se na sigurnosnim procjenama i na: na osnovu ovih procjena određuje se nivo potencijalne opasnosti. Na osnovu ovih Pretpostavke Izrađuje se sigurnosni plan koji treba da sadrži sljedeće elemente:

1. vrsta događaja,
2. vrijeme događaja,
3. mjesto događaja,

³⁶ Cohen, P. (1972.) „Subcultural Conflict and Working Class Community“ U: S. Hall, D.

4. karakteristike objekta (kapacitet objekta, raspored ulaza i izlaza, potrebno) izlazi, prilazi objektu, blizina drugih važnih objekata i sl.),
5. trajanje demonstracije,
6. očekivani broj ljudi,
7. Sigurnosna procjena eskalacije nasilja,
8. menadžer za sigurnost događaja ili operativno osoblje,
9. broj ovlaštenih službenika obezbjeđenja, njihov specifični zadaci i taktički raspored,
10. uključivanje posebno obučene i pripremljene policijske jedinice protivljenje uznemirenim masama i remećenje javnog reda i mira u u većem obimu,
11. broj i raspored operativnih službenika u civilu i njihove dužnosti,
12. neophodna tehnička sredstva, opremu i vozila,
13. obezbijedi postojanje krivičnog djela. tehničar sa video kamerom za snimanje mase,
14. korišćenje pasa vodiča,
15. korištenje konjice u određenim situacijama,
16. upotreba hemikalija za privremenu onesposobljenost,
17. obezbijedi prisustvo vatrogasnih vozila,
18. obezbijediti vozila hitne pomoći,
19. izradu plana regulacije saobraćaja u toku manifestacije, ako se održava redovno odvijanje saobraćaja nije moguće.

Teorijska dostignuća i praktična iskustva pokazuju da su oni najprisutniji preventivne i represivne mjere. Određene preventivne mjere u pružanju sporta događaji su:

1. Izvođenje pregleda događaja protiv diverzije za pronalaženje mine - eksplozivne naprave,
2. kontrola ulaska na stadion, vršenje fizičkog pregleda radi pronalaženja i oduzimanje oružja, alata, pirotehničkih sredstava i drugih predmeta pogodan za izvođenje napada,

3. postoji samo prisustvo brojnih policijskih, službenih pasa ili konjice preventivno je i djeluje kao sredstvo odvraćanja,

4. snimati navijače sa kamerom kada stignu na stadion i na sam stadion - snažan psihološki efekat koji razbija iluziju anonimnosti pojedinca u masi, stvara osjećaj potencijalnog tiranina da je viđen i njegovo ponašanje snimljeno na video snimku,

5. Spriječite fizički kontakt između suprotstavljenih grupa navijača, kao u kako unutar tako i izvan stadiona i

6. izdavanje upozorenja i naredbi.

Represivne mjere se koriste u slučaju javnih nereda i mir, agresivno ponašanje ili drugi načini ugrožavanja ličnih i imovinskih rizika sigurnost građana. Upotreba represivnih mjera i mjera mora biti realna." opravdanje zbog situacije na terenu mora biti pravno opravdano. Najčešće represivne mjere i radnje su: upotreba fizičke sile i gumenih pendreka, upotreba hemikalija za privremeni invaliditet, upotreba vodenih topova, upotreba sredstava odvraćanja, prinuda kretanje unutar određenog područja, korištenje službenih pasa i konjice itd. Kasnije Završetak sportskih događaja, sportskih događaja, potrebno je izvršiti analizu događaja i napisati izvještaj i preporuke za unapređenje sigurnosti u sportu događaji (takmičenja i sportski događaji).³⁷

4.3. Širenje huliganstva i njegove promjene

Huliganizam se može definisati kao čin navijača, a ne pojedinaca izvan svijeta fudbala. Huligani pripadaju strukturiranim grupama. Možemo zaključiti da je situacija slična ovoj upotreba droge: iako neće svi navijači postati huligani, svi huligani su pravi navijači. Kako Ehrenberg kaže: "Ponašanje huligana je stoga zasnovano na sportskoj i kulturnoj tradiciji." od kojih odstupaju i tako ih menjaju. Svrha njihovog nasilja je da pomjere prepoznavanje sa terena na tribinama" (Ehrenberg, 1991: 58). Razdoblje nakon Heysel-a također karakterizira strukturalna promjena u huliganizmu. društveno je nadzor je doveo do pojave nove vrste huligana, slučajnih, nasilnih navijača koji ne nose nikakve grupni simboli. Svakodnevno neutralno nošenje uliva samopouzdanje i dolazi bez poteškoća stadion. Huligani postaju

³⁷ Muminović R., Etos i ljudska egzistencija, Sarajevo, Veselin Masleša, 1989.

nevidljivi i neprepoznatljivi. Danas je u velikom dijelu evropske ultras scene vraćen casual stil, tek danas "Privremena" odeća ne čini obožavatelje nevidljivim, već "uniformisanim" i prepoznatljivim.³⁸

4.4. Rezime

Organizovanjem sportskih događaja (takmičenja i sportova) manifestacija) mogu se baviti sportskim organizacijama, savezima i drugim fizičkim i pravnim lica pod uslovima utvrđenim zakonom i propisima. Organizator je dužan obezbijediti nesmetano i bezbedno odvijanje sportske priredbe u skladu sa zakonom, sportskim propisima i Evropskom konvencijom o nasilju i prekršajima gledalaca na sportskim priredbama, posebno na fudbalskim utakmicama. On je organizator dužan je da preduzme korake da spriječi rizik od štete; učesnika, gledalaca i trećih lica (upozorenja, zabrane, obaveštenja i uputstva i dr.), kao i mere kojima se povećava rizik po bezbednost sportskog objekta, ispravnost i adekvatnost ugrađene i druge opreme, obezbeđivanje hitna medicinska pomoć itd.).

Sportska takmičenja se mogu organizovati ako: organizator je obezbedio uslove predviđene sportskim pravilnikom u okviru: objekat, odnosno prostor, opremu, stručne i druge radnike, te preduzme mjere da: u skladu sa zakonom. Takmičar i sportska organizacija mogu učestvovati na sportskim takmičenjima ako ispunjavaju uslove propisane zakonom i sportskim propisima. Organizator sportske priredbe je dužan da na vrijeme preduzme potrebne radnje nema nasilja ili nedoličnog ponašanja gledalaca, a posebno:

1. osigurava da se poduzmu odgovarajuće mjere protiv izbijanja poremećaja i prekršaj u saradnji sa organima Ministarstva unutrašnjih poslova predmeti, obavještajno-sigurnosna služba i drugi organi i organizacije,
2. davanje ažurnih informacija Ministarstvu unutrašnjih poslova i drugih organa i organizacija,
3. stavlja na raspolaganje one karakteristike sportskog objekta koje stavlja na raspolaganje; sigurnost gledalaca onemogućava se lakim izbijanjem nereda među njima zajedno sa njima osiguravaju efikasnu kontrolu težine, sadrže odgovarajuće prepreke i ograde i omogućiti rad organa bezbjednosti,

³⁸ Cohen, A. (1955.) *Delinquent Boys: The Culture of the Gang*. New York: Free Press.

4. Efikasno razdvajanje grupa protivničkih navijača, po potrebi izdvajanjem posebnih zona u sportskom objektu za grupe posetilaca navijača, kontrolišu prodaju ulaznica i poduzimaju posebne akcije mjera opreza neposredno prije takmičenja,

5. isključenje ili zabrana ulaska u sportski objekat poznatim ili potencijalnim kriminalcima ili licima pod uticajem alkohola ili druga opojna sredstva,

6. opremanje sportskog objekta efikasnim ozvučenjem i obezbeđivanje njegove pune upotrebe, kao i takmičarski program, i druga sredstva oglašavanja koja podstiču gledaoce da se ponašaju ispravno ponašanje,

7. zabrana uvoza, prodaje i distribucije alkoholnih pića pod sportski objekat, kao i osiguranje da sva pića budu bezbedno upakovana,

8. osigurati da gledaoci u sportski objekat ne unose predmete koji se mogu koristiti za nasilne radnje, pirotehničke ili hemikalije,

9. stavljanje kontakt osobe na raspolaganje organima javnog reda i bezbjednosti i

10 obezbeđivanje izlaza u slučaju nužde i njihov rad. Nasilje je problem i za pojedince i za društvo koje ga promovise (bilo legalno ili nezakonito).

Ne možemo biti sigurni da li do nasilja kulminira u pojedincu koji tada smatra da je stadion društveno prihvatljivo područje izražavanja ili da društvo nužno mora pronaći neko mjesto za ispoljavanje agresije kako bi "aparati" ispravno funkcionirali. Iz moje perspektive, nasilje je dakle društvena institucija koja je našla svoj dom u maksimalno emotivnom biću poput čovjeka. Ne govorim o prirodnoj instinktivnoj agresiji, već o društveno oblikovanom obrascu ponašanja. borba, Prijetnje, dokazivanje, provokacije su društvene pojave. Sada tako mislim javno nasilje, nasilje na stadionima, ipak je mnogo više folklor nego stvarni incident. To je više neka vrsta igre na koju su svi navikli (trenirani) - svako ima svoju borbenu istoriju oni su ponosni na (karijera). Dakle, nasilje na stadionu je sportski, društveni sport koji se odvija na terenu. Civilizacija je ta koja daje formu ljudima obuka u kontroli doze (policija) kako bi se izbjegle ozbiljne posljedice. To je simulacija rata koja je ugrađena u strukturu (kičmu) svakog društva i koji treba da drži ljude u borbenoj gotovosti. To je jedini način na koji su naši preci mogli opstati do danas, a to se moralo naučiti, integrirati i prenijeti budućim generacijama kroz kulturu, jezik (posebno sport). Otuda utisak horde ili plemena koje... dolazimo kada posmatramo grupe navijača. Njihove pesme su često jednostavne jednosložni i nalik na drevne,

drevne faze ljudskog razvoja. Pa šta mislite zašto? da li društvo ipak prihvata dolazak navijača na stadione? Ni ja. čini se da je veoma zabrinut zbog nasilje.³⁹

³⁹ Lambert, T. (2020). A Brief History of Sport. Dostupno na: <http://www.localhistories.org/sport.html> [28. 06. 2022.]

Zaključna razmatranja

Cilj ovog rada nije bio isključivo proučavanje nasilja i sporta, kako bi se objasnile osnovne karakteristike, ali da bi se saznalo više o konkretnom društvu kroz ukazivanje na njegove funkcije. Savremeni kritika sporta polazi od teze da je današnji sport degradiran i da ne predstavlja pravi suštinu čoveka. Potrebno je razvijati sopstvene sposobnosti, duboko interesovanje i posvećenost sudbini druge osobe, u ovom slučaju sportiste. Ostvarenje sopstvene ljudskosti pretpostavlja nepomirljivost i mržnju prema svemu može izopačiti, poniziti i društveno otuđiti osobu. Iako je stvorio rezultat u znoju svog lica, čovjek postaje sredstvo za postizanje rezultata otuđenih od njega i šire sportski ciljevi. Vladavina muškarca nad ženom, uvjerava nas Erich Fromm, je prvi čin osvajanja i prva eksploatatorska upotreba sile. Otuda je, kaže, i evropski – severni Američka historija, uprkos preobraćenju u crkvu, historija osvajanja, ponosa i pohlepa. Otuda naše najveće vrijednosti: biti jači od drugih, biti pobjednik, osvajati druge i iskorišćavati ih. Nije teško prisjetiti se divljeg, ludog entuzijazma sa kojima su ljudi učestvovali u raznim ratovima u prošlosti, čak i pre dva veka kao i danas, spremnost miliona da se izlože nacionalnom samoubistvu kako bi sačuvali imidž "najveće moći" ili "časti" ili profita. hrišćanske zemlje i hrišćanske nacije su ubijale i ratovale, čak ni ne obraćajući pažnju na Božju riječ zapovesti: ne ubij! I bez obzira na program kršćanskog pacifizma sadržan u valuti "Božji mir i dobra volja među ljudima!" Na kraju krajeva, nemojte anđeli u crkvi freske mačeva.⁴⁰ Ali šta je, tu je. Što se tiče nasilja u sportu, ono nikome nije ni blizu prisjeća se da je potcijenjen, te ističe da ima mišljenja sa kojima se to poredi neki drugi oblici terorističkog i političkog nasilja „a ne dječja igra nego ozbiljan fenomen. „Tačno je da se sukobi navijača prenose van stadiona, to neprijatelj i rival nastoje da predstave svoju grupu; međutim, istina je da takođe, da se nasilje na stadionima ne pretvara u mitove, opet bi bilo je pogrešno potcenjivati čiste izlive mržnje i patoloških strasti na njih. Dosta samo se sjetite mahnitog nacionalizma koji se manifestira na Olimpijadi, koji navodno služe stvarima mira; slave paganskog heroja, odnosno pobjednika, najjači, najnametljiviji, gubeći iz vida činjenicu da se radi o prljavoj mješavini poslovanja i publiciteta koji karakterišu savremenu imitaciju grčkih Olimpijskih igara igrice. U svakom slučaju, ovaj rad zaslužuje punu pažnju, prije svega pedagogiju i sportskih instanci, od najnižih do najviših, i od svakog građanina koji, naravno, ne može i neće ostati ravnodušan prema svemu nasilnom i patološkom u društvu, na sportskim

⁴⁰ Dragan Koković, Društvo, nasilje i sport, Mediteran, Novi Sad, 2010.

treninzima ili van njih. Imajući u vidu složenost problematike nasilja u sporta, bez pretenzija da pokrije sve probleme, izdvojićemo ključne zaključke i preporuke:

1. Prijetnja, prije kao pojava koja je uzročno povezana mnoge prijeteće pojave (narkomanski kriminal, alkoholizam, ekstremni nacionalizam, huliganizam vjerskih navijača nije dozvoljen posmatrati "u izolaciji", kao "nezavisnu" sigurnost, šovinizam, teorizam);
2. Navijački huliganizam nije samo prijetnja javnoj sigurnosti i ličnim i imovinska sigurnost građana, već predstavlja prijetnju nacionalnoj sigurnost upravo zbog povezanosti sa organizovanim kriminalom i (in) formalni centri političke moći;
3. Neophodno je biti u okviru obavještajno-sigurnosnih službi neke organizacione jedinice specijalizovane su za praćenje pojava i za sprečavanje i suzbijanje destruktivnog ponašanja navijača;
4. Stimulisati naučno-istraživački rad o nasilju u sportu, štampati određene publikacije o ovom pitanju;
5. Izrada nastavnih planova i programa za osnovno, srednje i visoko obrazovanje;
6. Unapređenje ukupne bezbednosne kulture društva, kroz obrazovne, obrazovanje, samopotvrđivanje i usavršavanje;
7. Pokrenuti medijske kampanje za sprečavanje nasilnog ponašanja, u saradnja sa državnim institucijama i nevladinim sektorom, tzv "Sigurnost na sportskim događajima."
8. Izrada strategije i akcionih planova za suzbijanje građanskih nemira;
9. Unaprijediti zakonsku regulativu, u smislu proširenja spektra zaštite mjera, kroz zabranu pristupa sportskim priredbama onim licima koja su evidentirani kao huligani, odnosno oni koji remete javni red i mir na sportskim priredbama;
10. Zabrana prisustva djece i mlađih maloljetnika na sportskim priredbama predstave bez prisustva roditelja (staratelja);
11. Uspostavljanje evidencije, odnosno baze podataka o izgređnicima i razmjenu takvih podataka između svih policijskih agencija u BiH i Hercegovina;
12. Izdavanje naredjenja građanima i komandovanje policijskim jedinicama u za suzbijanje građanskih nemira se često ne čuje i treba ga osigurati lanac komandovanja i da mase slušaju

naređenja nabavkom tehničke opreme opremu, posebno sredstva komunikacije - posebno kacige sa ugrađenim putem radio veze;

13. Kontrolisati da li sportski savezi poštuju zakonske odredbe, smjernice FIFA i UEFA, i naredi im da se povinuju;

14. Organizatori skupa da na poleđini ulaznica odštampaju uputstva o obavezama navijača na sportskoj priredbi;

15. Dati veći značaj privatnom sektoru bezbednosti u sprečavanju nereda na sportskim događajima, s obzirom na neiskorišćenost tih ljudi potencijal prisutan na utakmicama.

Porast nasilja i kriminala ima različite uzroke, od kojih neki predstavljaju direktni efekti urbanizacije, kao što su slabljenje društvene strukture i slabljenje institucija. Međutim, neki opći faktori kao što su nezaposlenost, siromaštvo, različiti oblici nejednakosti ili političko okruženje. Posledice su višestruko. Nasilje i zločin ne uzrokuju samo štetu, ozljede i emocionalnu štetu individualne traume, ali i netrpeljivost i nepovjerenje u zakon i pravosuđe. U istoriji savremenog sporta poznato je da se dešavaju nasilje i agresija oko njih, podjednako se javljaju u razvijenim i nerazvijenim zemljama, te da su najčešći tamo gdje je lako primijeniti zakon velikih brojeva, odnosno u većim urbanim centrima. U siromašnijim zemljama, a posebno u njihovim velikim gradovima kojoj nedostaje samo kriminal, ekonomske mogućnosti za njegovu kontrolu, suzbijanje i prevencija su znatno manje nego u razvijenim, ranije urbanizovanim područjima okruženja. Nema sumnje da je nasilje u i oko sporta fenomen koji nije u stanju da pobegne nijednom modernom društvu. Može se samo govoriti različitih oblika i različitog intenziteta njihovog ispoljavanja. Pošto jeste što se društvenih pojava tiče, sasvim je logično da se sociologija pojavljuje kao takva naučna disciplina koja pokušava da uoči i objasni ove procese. Ona ne zna sposobnost stvaranja “nove društvene stvarnosti” u kojoj nema nepoželjnih društvenih pojava. Nijedna društvena nauka nema takvu moć.

Literatura

Bartoluci, M. (2002, January). Introduction to the management of sport and tourism. In 3rd International Scientific Conference " Kinesiology New Perspectives".

Bellis, M. (2020). The History of Sports. Dostupno na: <https://www.thoughtco.com/history-of-sports-1992447> [15.06.2022.]

Bitencourt, L. (2011). The security challenges for the 2016 Rio de Janeiro Olympic Games

Cohen, A. (1955.) *Delinquent Boys: The Culture of the Gang*. New York: Free Press.

Cohen, P. (1972.) „Subcultural Conflict and Working Class Community“ U: S. Hall, D.

Dragan Koković, *Društvo, nasilje i sport, Mediteran*, Novi Sad, 2010.

Dragan Koković, *Sport i mediji, Fakultet za uslužni biznis*, Novi Sad, 2004.

Edgar Moren, *Duh vremena*, Beogradski izdavačko-grafički zavod, 1979.

Fried, G., i Kastel, M. (2020). *Managing sport facilities*. Human Kinetics.

Howard, D. R., i Crompton, J. L. (2002). *Financing sport* (2nd ed.). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.

K. Ivaniš (1990). Športske dvorane i stadioni. Dostupno na: https://tehnika.lzmk.hr/tehnickaenciklopedija/sportske_dvorane_i_stadioni.pdf [19. 06. 2022]

Kajoa R., *Igre i ljudi*, Beograd, Nolit, 1965.

Kasalo-Banić, Filip, *Nogometni huliganizam i reakcija društva: politika Margaret Thatcher iz suvremene perspektive*, University of Zagreb, Faculty of Kinesiology / Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, 2016

Konović Dušan, *Doba nasilja i sporta*, Novi Sad 1990.

Lambert, T. (2020). A Brief History of Sport. Dostupno na: <http://www.localhistories.org/sport.html> [28. 06. 2022.]

Magnane, G. (1964). *Sociologie du sport: situation du loisir sportif dans la culture contemporaine*. Paris: Gallimard.

Masterman, G. (2009). *Strategic sport event management*. Oxford, UK: ButterworthHeinemann.

Mataja, Ž. (1986). Kontrola treniranosti. Uvod u sportski trening (str. 121–124) Zagreb: Sportska tribina.

Mitrović Ljubinko, Mrvić-Petrović Nataša, Prekršajno pravo, Banja Luka, 2007.

Msc Maja Ilić, HULIGANSTVO, KRIMINAL I KAZNENA POLITIKA, „DRUŠTVENA I TEHNIČKA ISTRAŽIVANJA“ <file:///C:/Users/FUJITSU/Desktop/edin/pog1/pog2/1.pdf> (1.07.2022.)

Muminović R., Etos i ljudska egzistencija, Sarajevo, Veselin Masleša, 1989.

Pavićević V., Osnovi etike, Beograd, Bigz, 1984. 13. R. Čulijanoti, Sport – kritička sociologija, Clio, 2008.

Perasović B. (2002.) „Sociologija subkultura i hrvatski kontekst“, U: Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja, 11 (2-3): 485-498.

Perasović B., Bartoluci S. (2007) „Sociologija sporta u hrvatskom kontekstu“, U: Sociologija i prostor, 175 (1): 105–119.

Perasović, B. (2001) Urbana plemena. Zagreb: Hrvatska Sveučilišna naklada d.o.o.

Perasović, B. i Bartoluci, S.(2007). Sociologija sporta u hrvatskom kontekstu. Sociologija i prostor, 45(1), 105-119.

Pisapia Giovanni (2016) Transport Security Project (TSP) Methodology during Major Sport Events, Fascicolo 3, Sicurezza, Terrorismo e Società/Security, Terrorism Society, International Journal of the Italian Team for Security, Terroristic Issues and Managing Emergencies.

Pisapia, Giovanni. (2017). Major Sport Events Safety and Security Framework's Core Elements.

Rowe, D. (2020). Sports. Dostupno na: <https://www.britannica.com/sports/sports> [18.06.2022.]

Univerzalna deklaracija UN o ljudskim pravima, čl. 1.